

כריתות פרק חמישי אכל דם

(כריתות כ, ב)

משנה:

אכל דם שחיטה כבהמה בחיה ובעוף (בין בבהמה בין בחיה בין בעופות) בין טמאין בין טהורין, (בין) דם נחירה (ובין) דם עיקור (שעקר סימניהם), (ובין) דם הקזה שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו (כרת: ד'דס הנפש' הן; ובגמרא מפרש: איזהו דם היקז? - שהנפש יוצאה בו);
דם הטחול, דם הלב, דם ביצים (ביצי איל ושור; לשון אחר דם ביצים המוזרות שנתאדמו מחמת חמימות, שישבה עליהן התרנגולת), דם חגבים דם התמצית אין חייבין עליו (כרת: שאין כרת אלא בדם הנפש, דכתיב (ויקרא י"ד) כי נפש כל בשר דמו היא כל אוכליו יכרת); רבי יהודה מחייב בדם התמצית.

גמרא:

תנו רבנן [ספרא צו פרשתא י משנה יא]: ' (ויקרא ז, כו) וכל דם לא תאכלו בכל מושבתיכם לעוף ולבהמה; שומע אני אפילו דם מהלכי שתיים, דם ביצים, דם חגבים, דם דגים - הכל בכלל?'

תלמוד לומר: 'לעוף ולבהמה': מה עוף ובהמה מיוחדין שיש בהן טומאה קלה (טומאת אוכלין בכביצה) וטומאה חמורה (כשהיא נבלה מטמאה במשא) ויש בהן איסור (קודם שחיטה) והיתר (לאחר שחיטה), והן מין בשר - אף כל שיש בהן טומאה קלה; אוציא דם מהלכי שתיים שיש בהן טומאה חמורה ואין בהם טומאה קלה,

(כריתות כא, א)

אוציא דם שרצים* שאין בהם טומאה חמורה (שאינן שרצים מטמאין אדם לטמא בגדים), אוציא דם ביצים שאין מין בשר, דם דגים דם חגבים שכולו היתר (מפרש לקמן ע"ב);
* תוספות ד"ה אוציא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. ואף על גב דמטמא במגע, במשא מיהא לא מטמא, ולא בגדים.

'לעוף ולבהמה' (למה נאמרו שניהם, שהרי מאחד מהן הייתי דן כעין הפרט): (כלומר: אם לא נאמר אלא עוף, הייתי אומר: אי מה עוף שאין בה כלאים) (מפרש לקמן: כלאי הצמר, דנוצת העוף אין בהן משום כלאים) אף בהמה שאין בה כלאים (כגון שור ועז חייבין על דמן, אבל לא על דם צאן שהרי בצמחן כלאים)?
תלמוד לומר: 'ולבהמה'.

אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים (כגון עוף טמא שאינו טעון שילוח - חייבין על דמו, אבל עופות טהורין לא)?
תלמוד לומר: 'לעוף ולבהמה'.

ואימא: 'כל דם' = כלל; 'עוף ובהמה' = פרט; כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט: עוף ובהמה - אין, מידי אחרינא - לא!?
(ויקרא ז, כו) כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההוא מעמיה - חזר וכלל; כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט.
והא לא דמי כלל א בתרא לכלל קמא: כלל קמא - לאו, כלל בתרא כרת!?

האי תנא דבי רבי ישמעאל - כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא (בשלהי 'אלו טרפות' (חולין סו.)), ואף על גב דלא דמי כלל בתרא לכלל קמא.

אמר מר: 'כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה, ויש בה איסור והיתר, ויש בהן מין בשר - אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו''; 'אף בל' דקתני - לאיתויי מאי?
אמר רב אדא בר אבין: לאתויי דמו של כוי. (וחיה לא איצטריך לרבות, דחיה בכלל 'בהמה' בפרק 'בהמה המקשה' (חולין עא.)) כדמפרש רבי יוחנן לקמיה.
מאי קסבר? אי קסבר 'כוי ספיקא הוא', איצטריך קרא למיסר ספיקא (בתמיה: דלמאי מדמינן ליה? אי לחיה דמה אסור, אי לבהמה דמה אסור)? אלא קסבר 'כוי בריה בפני עצמו הוא'.

אשכחן דמו, חלבו מנלן?

מ'כל חלב' (ויקרא ז, כג): דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו; נבלתו (איסור אכילת נבלתו) מנלן?

מ' כל נבלה' דברים יד, כא: לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו;

גיד הנשה מנלן?

בכף הירך תליה רחמנא בדאשית לב, לג: על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה (דכל דאית ליה כף - שקורין פולפ"א - נוהג בו גיד הנשה, והאי דאינו נוהג בעוף - בפרק 'גיד הנשה' (שם דף צב) מפרש דלא עגיל כף ידיה) והא אית ליה כף הירך;

טומאתו (שתטמא נבלתו) ושחיטתו מנלן?

סברא: מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה - טומאתו ושחיטתו נמי כבהמה.

תוספות ד"ה כוי בריה בפני עצמה. בפרק 'אותו ואת בנו' חולין פ. דקתני כוי בריה בפני עצמה היא, ולא הכריעו חכמים או מין חיה או מין בהמה היא, וההיא 'בריה' לא הוי כמו 'בריה' דהכא, שהרי 'בריה' דהתם הוי או מין בהמה או מין חיה, מדקאמר 'ולא הכריעו בו חכמים כו', אבל הכא רוצה לומר 'בריה בפני עצמה שאינה לא חיה ולא בהמה' דאי הוי או בהמה או חיה - לא איצטריך לרבווי דמו! וכן ההיא יומא דף עד. כל חלב לרבות כוי וחצי שיעור, וקאמר 'כוי בריה בפני עצמה' אינו אומר שיהא ספק או חיה או בהמה, דאם כן לא צריך קרא לאסור חלביו!

אמר מר: 'אוציא דם מהלכי שתיים כהן טומאה חמורה ואין כהן טומאה קלה' - ורמינהי (במסכת עוקצין פ"ג מ"ב): 'החותר מן האדם...'

צריך מחשבה והכשר' וקשיא לן: מחשבה למה לי? תעשה חתיכה שלו מחשבה (דכיון דחתיכה - אחשביה [וכתוצאה מזה] דאי נגעה ביה טומאה מקבל טומאה)! ואמר ריש לקיש: בחותכו לכלב, ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא.

ולא? והתנן [טהרות פ"ח מ"ו]: 'כלל אמרו בטהרות: כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב'!?

ההוא - לאסוקי טומאה מיניה: דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם,

לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב; הכא - לאחרתי ליה

טומאה: אי חזי לאדם - אין, אי לא חזי לאדם - לא; מכל מקום

קתני 'מחשבה', ומחשבה - לטומאה קלה היא!?

הני מילי מחיים, אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה.

דכוותה גבי בהמה לאחר מיתה: אי בשר - מטמא טומאה חמורה, ואם

דם - מטמא טומאה חמורה, דתנן [עדות פ"ה מ"א]: 'דם נבילות: בית שמאי מטהרין, ובית הלל מטמאין'!?

לא נצרכא אלא לכדתנן [עוקצין פ"ג מ"ג]: 'נבלת בהמה טמאה בכל מקום

(ואפילו בשווקים שיש שם רוב עם), נבלת עוף הטהור בכפרים (שהעם מועטים) צריך

מחשבה (צריכה מחשבה לאכילה לקבל טומאת אוכלין, והאיל דאין דרך לאוכלה) ואין צריך

הכשר (משום דמטמאין טומאה חמורה: דנבלת בהמה מטמאה במשא, ונבלת עוף טהור מטמא בגדים אבית הבליעה, ואמרין לקמן דכל שסופו לטמא טומאה חמורה - אינו צריך הכשר)*; נבלת בהמה

טהורה בכל מקום (ואפילו בכפרים שהעם מועט) ונבלת עוף טהור, וחלל (בהמה וחיה) בשווקים (שהעם מרובין) אין צריכין לא מחשבה (נבלת בהמה טהורה ועוף

טהור - דסתמא למאכל עובדי כוכבים עומדת) ולא הכשר (דנבלת בהמה ועוף מטמאין טומאה חמורה, זחלב' - בחלב שחוטת קמיירי, שהרי הוכשר בדם שחיטה), ואמר ליה רב לרבי חייא:

מחשבה למה לי? לטומאה קלה? היא גופה טומאה היא (טומאת נבילות)!?

אמר ליה: כגון דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה

אוכלין, דהאי והאי הוי כביצה (בפחות מכזית ליכא טומאת נבילות, וכי חשיב עליה לאכילה - מצטרף לבהדי אוכלין פחות מכביצה לטומאת אוכלין).

* (הכא לא גרסינן 'והחלב' ואף על גב דתנינא לה גבי שווקים, דמשמע: הא בכפרים צריך מחשבה - לא תנן ליה ברישא, דלא מיתני ליה 'אינו צריך הכשר', דאי בחלב נבלה צריך הכשר: דאינה מטמאה טומאה חמורה,

ואי בחלב דשחוטה, כיון דבכפרים קאי - לא מיתכשר בדם שחיטה, דהכשר דקודם מחשבה לאו הכשר הוא, כדאמרין ב'העור והרוטב' (חולין קכח): עולשין שליקטן לבהמה ונמלך עליהן לאדם - צריכים הכשר שני; משנה זו בשילהי מסכת עוקצין.)

אי הכי (דפחות מכזית הוא ולא אתי לעולם לידי טומאת נבילות) ליבעי נמי הכשר, דהא תנא דבי רבי ישמעאל: ' (ויקרא יא, לז) וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא:

מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר -

אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר!?

אמר ליה: הני מילי באוכלין דעלמא דלית בו פחות מכזית נבלה,

אבל הכא - דאיכא בגויה פחות מכזית נבילה - כיון דאילו מצרף

ליה כזית לא בעי הכשר,

(כריתות כא, ב)

לאפוקי מת (כלומר: להכי אמרין לעיל 'יצאו מהלכי שתיים שאין בהן טומאה קלה'): אף על גב דממליא ליה (לפחות מכביצה אוכלין מפחות מכזית מן המת) - לא מטמא טומאת אוכלין (לא מצטרף בהדיה לטומאת אוכלין) משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. רב חנניא אמר: אפילו תימא דהוי כזית, הכא במאי עסקינן? - כגון שחיפהו בבצק (פחות מכביצה, וזה משלימו לכביצה: דאף על גב דהוא גופיה טמא - מהני ליה צירוף, דהשתא לא מטמא במגע, דהא מכוסה הוא, וכי אמר דמצטרף בהדי בצק לטומאת אוכלין - דאיכא כביצה אוכלין טמאין ומטמאין אוכלין אחרים הנוגעים בהן).

אי הכי (דמכוסה הוא ואין סופו לטמא טומאה חמורה) הכשר נמי ניבעי? הני מילי באוכלין אחריני דלא מטמו לא במגע ולא במשא, אבל הכא, נהי דלא מטמא במגע - דקמחפי בבצק - במשא מיהת ליטמא, דהא טעון ליה, (להכי קתני לעיל 'מהלכי שתיים אין בהן טומאה קלה') לאפוקי מת: דאף על גב דחיפהו בבצק מטמא טומאה חמורה (דכל אהל שעל המת שאין בו חלל טפח) דטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (כדאמרין ב'העור והרוטב' (חולין קכח.)).

נאמר מר: 'יצאו שרצים שאין בהן טומאה' - ולא? שרץ מטמא במגע!
במשא לא מטמא - (אמר מר יצאו שרצים כו'. נראה בעיני דלא גרסינן להא מילתא, דקא משני ליה 'במשא מיהא לא מטמא' דהא עוף נמי לא מטמא במשא, ואמר לעיל דמטמא טומאה חמורה!?)

אמר מר [לעיל כא,א]: 'יצא דם דגים ודם חגבים שכולן היתר' מאי 'כולן היתר'? אילימא דחלבו מותר - הרי חיה דחלבה מותר ודמה אסור! ואלא משום דלית בהו איסור גיד הנשה - והרי עוף, דלית ביה איסור גיד הנשה ודמו אסור! אלא מאי 'כולן היתר'? - דלא בעי שחיטה.

אמר מר: 'מה עוף שאין בו כלאים אף בהמה שאין בה כלאים? - תלמוד לומר 'בהמה'; כלאים דמאי? אילימא כלאים דהרבעה וכלאים דחרישה, והתנן [בבא קמא בפרק 'שור שנגח את הפרה' (פ"ה מ"ז דף נד:)] ' (אחד השור ואחד כל בהמה לנפילת הבור כו' ולכלאים ולשבת וכן) חיה ועוף כיוצא בהן?!' אלא אמר אביי: שצימרו אין חייבין עליו משום כלאים.

אמר רב יהודה אמר רב: דם שרצים לוקין עליו בכזית. (קא סלקא דעתך משום דם.)
מיתיבי [תוספתא כריתות פ"ב מ"ב]: 'דם הטחול, דם הלב, דם הכליות, דם אברים - הרי אלו בלא תעשה (ולא בכרת שאינו דם הנפש); דם מהלכי שתיים, דם שרצים ודמשים - אסור ואין חייבין עליו (מלקות)'; מאי 'אין חייבין עליו'? - כרת, אלאו מחייב; וכאן הקושיא: חדא: דהיינו רישא (דאם כן מה הפרש בין דם מהלכי שתיים לדם האברים, ואמאי פלגינהו לתרתי מילי)? ועוד: תנא (דלעיל) מלאו נמי קא ממעט ליה, דקתני 'יצא דם שרצים' (מכלל דם ד'לא תאכלו') שאין בהן טומאה חמורה?!
אמר רבי זירא: התרו בו משום שרץ - לוקה (כדאמרין בפרק קמא (לעיל דף ט:)) 'זה לכם הטמא' (ויקרא יא,כט) - לימד על דם השרץ ובשרו שמצטרפין לכזית לאכילה; אלמא דם שרצים כבשרן; משום דם - אינו לוקה.

אמר רב: דם דגים שכינסו (בכלי) - אסור (דמיחלף בדם בהמה, והרואה אומר מותר לאכול דם).

מיתיבי [תוספתא כריתות פ"ב מ"ב]: (היינו סיפא דהך ברייתא דקתני לעיל דם הטחול דם הלב כו'): 'דם דגים דם חגבים מותר' - ואפילו לכתחלה?!
ההיא בשלא כינסו, כי קא אמר רב בשכינסו;
דכוותה גבי מהלכי שתיים בשלא כינסו (דקתני בהך מציעתא 'אסור ואין חייבין עליו' מוקמת נמי בשלא כנסו, דהא הכי תרצת לסיפא דברייתא) - מי אסור? והא תניא: 'דם שעל גבי ככר גוררו ואוכלו' (דם שעל הככר, אף על גב דלאו ככנסו דמי, וליכא איסורא - מיהו מצות פרוש יש בו), של בין השיניים (אבל של בין השיניים דאכתי מחובר הוא - אפילו מצות פרוש אין בו) מוצצו וכולעו ואינו חושש (ולא ככנסו דמי)?!
אלא כי תניא ההיא מתניתא - דאית ביה קשקשים (מותר לכתחלה, דלא אתי לאיחלופי בדם בהמה חיה ועוף), כי קאמר רב אסור - דלית ביה קשקשים.

אמר רב ששת: דם מהלכי שתיים (אדם) - אפילו מצות פרוש אין בו (דאינו מצוה לפרוש ממנו, אפילו משום מצות פרישה בעלמא).

מיתבי [תוספתא כריתות 9"ב מ"ב]: 'דם הטחול, דם הלב, דם הכליות, דם אברים - הרי אלו בלא תעשה; דם מהלכי שתיים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייב עליו'!!
כי תניא אסור -

(כריתות כב, א)
דפירש (שפירש מן האדם בכלי או על גבי ככר); כי קאמר רב - בדלא פירש, כדתניא: 'דם שעל גבי ככר - גוררו ואוכלו; של בין השיניים - מוצץ וכולע ואינו חושש'.
איכא דמתני לה להא דרב ששת על הדא, דתניא [דומה לספדא שמיני פרשתא ב פרק ד משנה ד]: 'יכול תלב מהלכי שתיים (חלב דאשה) יהא אוכלו עובר בלאו? ודין הוא: מה בהמה טמאה שהקלתה במגעה (שאין בה זיבות ונדות) החמרתה בחלבה, מהלכי שתיים שהחמרתה במגען - אינו דין שתחמיר בחלבן? תלמוד לומר: (ויקרא יא, כט) וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למינהו זה טמא ואין חלב מהלכי שתיים טמא, אלא טהור;
אוציא את החלב שאין שוה בכל (דבטהורה מותר, ובבהמה טמאה אסור) ולא אוציא הדם ששוה בכל?
תלמוד לומר: וזה לכם הטמא - זה טמא ואין דם מהלכי שתיים טמא - אלא טהור'.
אמר עלה רב ששת: אפילו מצות פרוש אין בו.

תנן התם [חולין פ"ח מ"ג]: 'הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו';
אמר רבי זירא אמר רב: לא שנא (דאינו עובר עליו) אלא בלב עוף, הואיל ואין בו כזית, אבל לב בהמה - דיש בו כזית - אסור, וחייבין עליו כרת.
מיתבי [תוספתא כריתות 9"ב מ"ב]: 'דם הטחול, דם הלב, דם הכליות, דם אברים - הרי אלו בלא תעשה; דם מהלכי שתיים, דם שקצים ורמשים - אסור ואין חייבין עליו'!!
כי קתני 'אין חייבין עליו' כנראה צ"ל 'אינו עובר עליו' בחולין פ"ח מ"ג - על דם דיליה (הנבלע בבשר הלב, כשאר דם הנבלע באברים); כי קאמר רב - דאתי ליה מעלמא (אותו הנמצא בחלל הלב).
'דם דיליה? היינו דם אברים?!!
וליסעמין מי לא קתני 'דם כליות' וקתני 'דם אברים'? אלא תני והדר תני - הכי נמי תני והדר תני.
'מעלמא? מהיכא אתי ליה?
אמר רבי זירא: בשעה שהנשמה יוצאה משרץ שריף (מושך הדם מבית השחיטה בנשימתו וכונסו בלבו; שריף = בלע"ז הומ"ר).
גליון: משרץ - והוא דם הנפש, ואדם הנפש אמרינן בריש פירקין שחייבין עליו כרת. עכ"ה:

דם שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו:
איתמר: איזהו 'דם הקזה' - שהנשמה יוצאה בו?
(דם הקזה [משחיטה]: בתחלה שחור, ואחר כך יוצא אדום, ושתיהן בשתייה בלא קילוח ברחוק, ואחר כך מקלח, וסוף - כשהדם מתמעט - שותת ויורד בסמוך);
רבי יוחנן אמר: כל זמן שמקלח (היינו אמצעי);
ריש לקיש אמר: מטיפה המשחרת ואילך (משכלה משחיר הראשון והתחיל להאדים - הוא דם הנפש).
[רש"י פסחים כב, ב: ד"ה ואיזה זה: כלומר: על איזה דם מן החי אסור משום דם? הא דם הנפש [דברים יב, כג: רק חזק לבטלי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר] כתיב על דם הקזה של בהמה שהנפש יוצא בו; יש ארבעה מיני דמים בהיקו, כדאמרינן בכריתות (דף כב, א): בתחלה שותת ולבסוף מקלח ואחר כך משחיר וסופו שותת; יש מהן שאין הנשמה יוצאה בו ויש מהן שהנשמה יוצאה בו, והתם תניא: איזהו דם היקו שהנשמה יוצאה בו כל זמן שמקלח כו']

מיתבי: 'איזהו 'דם הקזה' - שהנשמה יוצאה בו? - כל זמן שמקלח, יצא דם התמצית מפני שהוא שותת'; מאי לאו אפילו ראשון ואחרון - דשותת הוא - כדם התמצית דמי, תיובתא דריש לקיש?
לא! למעוטי דם המשחיר (מפני שהוא נמי כדם התמצית), אבל דם ראשון ואחרון אף על גב דהוא שותת היינו דם הנפש.

מיתבי [תופסתא זבחים פ"ח מ"ו]: **'איזהו דם הנפש'?** - כל זמן שמקלח, יצא ראשון (מאדים שלפני הקילוח) ואחרון מפני שהוא שותת' (מדנקט טעמא מפני שהוא שותת, והני נמי שותתין) - תיובתיה דריש לקיש!?

אמר לך: תנאי היא, דתניא: **'איזהו דם הנפש'?** - כל זמן שמקלח, דברי רבי; רבי אלעזר ברכי שמעון אומר: מטיפה המשחרת ואילך'.

תנא דבי רבי ישמעאל: ' (במדבר כג, כד) הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה - פרט לדם קילוח שאינו מכשיר את הזרעים' (דם היוצא מן החללים, כלומר: לאחר מיתה קרוי 'משקה', פרט לדם קילוח שאינו לאחר מיתה, דזהו דם הנפש, ואינו קרוי 'משקה' ואינו מכשיר את הזרעים).

תוספות ד"ה דם חללים פרט לדם קילוח כו'. פירש רש"י דם חללים שכבר נתחללה, כלומר שכבר מתה מקודם לכן – מכשיר, פרט לדם קילוח דעתה נתחללה; ורש"י לא פירש כן פרק השוחט חולין לו. ופירש פרט לדם קילוח – כלומר: דם שנעשה בו חלל – מכשיר, פרט לדם קילוח שהוא לאחר שנעשית חלל! וקשה: שהרי בשמעתין משמע דדם קילוח הוא דם שהנשמה יוצאה בו, ומשמע לפי הסוגיא דשמעתא דגבי אדם ובהמה אין דינן שוה: דגבי אדם, דם שלאחר יציאת נשמה מכשיר, אבל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה, וגבי בהמה, דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר, כדאמרינן פסחים דף טז: 'הנח לדם התמצית דאפילו בחולין לא מכשיר', ולא דם מיתה, ולא דם מגפתה; רק דם שחיטה, דמצינו מתשפכנו כמים' (דברים יב פסוקים טז, כד, דברים טו, כג).

דם הקזה - סדר יציאת הדמים					
לפי כולל דף יומי	טפה שחורה	טפות אדומות	זרם דם אדום	טפות אדומות	טפה שחורה
		דם שותת	קילוח	דם שותת	דם שותת
רש"י כריתות כב, א	1	2	3	4	
רש"י חולין לו, א		1	2	*3	4
רבנו גרשום	2	1	3	5	4
לכל הדעות טפה זו מותרת מדאורייתא	לכל הדעות טפה זו מותרת מדאורייתא	מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש	לכל הדעות טפה זו אסורה מדאורייתא	מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש	לכל הדעות טפה זו מותרת מדאורייתא

* דם זה אינו מוזכר ברש"י חולין, ויש לעיין בראשונים

דם הקזה - סדר יציאת הדמים					
צבע	שחורה	אדום	אדום	אדום	שחור
עצמת זרם הדם	טפות-שותת	שותת	קילוח	שותת	שותת-טפות**
רש"י כריתות כב, א	1	2	3	4	
רש"י חולין לו, א		1	2	*3	4
רבנו גרשום	2	1	3	5	4
לכל הדעות אין בדם זה כרת	לכל הדעות אין בדם זה כרת	מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש	לכל הדעות יש בו כרת	מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש	לכל הדעות אין בדם זה כרת

* דם זה אינו מוזכר ברש"י חולין, ויש לעיין בראשונים

** נקרא גם 'דם תמצית'

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות בזה אחר זה - מהו? על הראשון דברי הכל חייב (דדם קילוח מעורב בו), על האחרון מי מחייב או לא?

אמר ליה: פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש, דאיתמר: הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות: ריש לקיש אמר: חייב שתי חטאות, ורבי יוחנן אמר אינו חייב אלא אחת (על הראשון שדם הקילוח מעורב בו).

תוספות ד"ה קבל דמו בשני כוסות. בכוס ראשון יש דם קילוח ובכוס שני זה שאחר קילוח חייב שתי חטאות אם אכל בשתי העלמות:

רבי ירמיה לא שאל לגבי שתי חטאות כי שאל רק על השני, כגון ששתה ממנו ולא שתה מהראשונה.

רבי יהודה מחייב בדם התמצית:

אמר רבי אלעזר: מודה רבי יהודה לענין כפרה, שנאמר (ויקרא יז, יא) כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר; דם שהנפש יוצאה בו מכפר, ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר.

אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא, דתניא [ספרא אחרי מות פרשת ח משנה ג]: ויקרא יח: ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמה' (הוה מצי למיכתב) 'דם', מה תלמוד לומר 'כל דם'? לפי שנאמר 'כי הדם הוא בנפש יכפר' (דמשמע דאינו חייב אלא על דם הראוי לכפרה: לזריקה על המזבח, ואין לו כרת אלא בדם קדשים, והוא שהנפש יוצאה בו שהוא לכפרה, דכתיב בנפש יכפר, דמשמע אין כפרה אלא בדם הנפש): אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו שהוא מכפר, דם חולין, ודם התמצית (בקדשים) מניין? - תלמוד לומר: 'כל דם'; סתם סיפרא מניין? - רבי יהודה היא (אלמא סבירא ליה דדם התמצית לא מכפר, מדאיצטריך לרבוויי מכל).

סיפרא אחרי מות פרשה ח משנה ג: אשר יאכל כל דם מה ת"ל לפי שנאמר 'כי נפש הבשר בדם', שיכול אין לי חייבים אלא על דם הנפש במקדשים, מנין על דם הנפש בחולין, ועל דם התמצית בחולין, ועל דם התמצית במקדשים? - תלמוד לומר אשר יאכל כל דם דברי רבי יהודה; וחכמים אומרים על כולם אינן חייבים אלא על דם הנפש בלבד.

משנה :

משנה ב רבי עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי, וחכמים פוטרים.

ומודה רבי עקיבא שאינו מביא את מעילתו ('מביא מעילה' = הממון וחומשו; אינו צריך להביא את הממון) עד שיתודע לו, שיביא עמו אשם ודאי.

אמר רבי טרפון: מה לזה מביא שתי אשמות? אלא מביא מעילה וחומשה (גיליון: היינו דכתיב ואת אשר חטא מן הקדש [ויקרא ה,טז]: שמביא שוה מה שנהנה וחומשו במעות, ומוסרו לכהן הגזבר, והמעות יפלו לנדבה לקין המזבח. תוס'), ויביא אשם בשני סלעים (הנקח בשני סלעים, דכתיב [ויקרא ה,טז] בערך כסף שקלים), ויאמר: "אם ודאי מעלתי - זו מעילתי וזו אשמי, ואם ספק מעלתי - המעות נדבה, ואשם - תלוי" - שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע (הילכך יכול להביא ולהתנות).

משנה ג אמר רבי עקיבא: נראין דבריו במעילה מעוטה; הרי שיבוא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה?

מודה רבי עקיבא לרבי טרפון במעילה מעוטה.

ולהלכה אין מחלוקת בין רבי עקיבא לרבי טרפון.

(כריתות כב, ב)

גמרא :

תנו רבנן: ' (ויקרא ה,יז) ואם נפש מי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו (באשם תלוי כתיב, ולעיל מיניה - באשם מעילות קמיירי, בויקרא [פוקה]) 'ואם נפש' - לחייב על ספק מעילות אשם תלוי (קסלקא דעתא מדכתבינהו גבי הדדי) - דברי רבי עקיבא, וחכמים פוטרים'.

לימא בהא קא מיפלגי: דרבי עקיבא סבר למדין עליון (מעילות) מתחתון (אשם תלוי), ורבנן סברי אין למדין עליון מתחתון. זהו לימוד 'סמוכין'

אמר רב פפא: דכולי עלמא למדין עליון מתחתון, דאם כן (דלרבנן אין למדין) צפון בבן בקר לא משכחת להו (דחטאת ועולה יהו טעונין שחיטה בצפון, דצפון כתיב בבן צאן ב'ויקרא א,יז: ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה') ובמסכת זבחים (דף מא.) יליף בן בקר בהאי דינא בעליון מתחתון! אלא הכא היינו טעמא דרבנן דפטרי: דגמירי גזירה שוה 'מצות' 'מצות' מחטאת (באשם תלוי כתיב מצות [ויקרא ה,יז]: ואם נפש מי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו) ובחטאת כתיב מצות [ויקרא ד,כז]: ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם): מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל ספיקו אשם תלוי - אף כל שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל ספיקו אשם תלוי, לאפוקי מעילה דאין חייבין על זדונו כרת, דתניא [תוספתא זבחים פ"ב מ"ח]: 'הזיד כמעילה: דכי אומר במיתה (בידי שמים), וחכמים אומרים באזהרה'; ורבי עקיבא סבר *ראה להלן בגליון: כי ילפינן 'מצות' 'מצות' מחטאת חלב ('חטאת חלב' היינו סתם חטאת, ולהכי נקט 'חלב': משום דסמוכה לחלב, דכתיב ב'ויקרא ג,יז) כל חלב וכל דם לא תאכלו וסמך ליה [ויקרא ד,ב] נפש מי תחטא וגו') - להכי הוא דילפינן: מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה, לאפוקי עולה ויורד (כגון: שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו [שהם באשם עולה ויורד, בויקרא ה, ששם גם פרשת אשם

מעילות) , דלא (דלא מייתי על ספיקו ואשם תלוי) ; ורבנן סברי אין גזירה שוה למחצה .

מכלל דרבי עקיבא סבר יש גזירה שוה למחצה ?

אלא דכולי עלמא אין גזירה שוה למחצה , אלא היינו טעמא דרבי עקיבא : דאמר קרא (ויקרא ה,יז) **ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידעו ואשם ונשא עונו וי"ו מוסיף על ענין ראשון** זהו לימוד הקש , ויילמד עליון מתחתון בהקש (הילכך אתא היקש ואפקיה מגזירה שוה להא מילתא, ועל כרחין גזירה שוה זו למחצה) ;

ורבנן ?

סברי תחתון הוא דגמר מעליון , לאשם בכסף שקלים (בעליון כתיב כסף שקלים [ויקרא ה,טז] : נפש כי תמלע מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן **בערך כסף שקלים** בשקל הקדש לאשם) , והקישא לתחתון מעליון הוא דאתא, ולא למילף עליון מתחתון) .

ורבי עקיבא סבר : אין היקש למחצה .

('ורבי עקיבא אין היקש למחצה' לא גרסינן לה , דלאו היינו היקש למחצה ; ובשחיטת קדשים בפרק 'איזהו מקומן' (דף מח.) איתא לכולה הא שמעתא, ולא גרסינן להא, אלא הכי גרסינן : **ורבי עקיבא אשם בכסף שקלים מנא ליה** כו' ; הילכך על כרחין הקישא לאפוקי מגזירה שוה אתא למיהוי גזירה שוה למחצה, דאי לאו להכי אתא - היקישא למאי תדרוש ליה!!)

מכלל דרבנן סברי יש היקש למחצה ? והא קיימא לן דאין היקש למחצה ! ?

דכולי עלמא אין היקש למחצה , והכא האי טעמא דרבנן : דגמירי 'מצות' 'מצות' גזירה שוה - אפקיה מהקישא .

גליון :

הכי גרסינן : אלא הכא היינו טעמא דרבי עקיבא : דכתיב **ואם נפש** ; לימא בהא קא מיפלגי : דמר סבר הקישא עדיף ומר סבר גזירה שוה עדיף ? לא, דכולי עלמא הקישא עדיף - שהרי אין משיבין על ההיקש ; ואמרי לך רבנן היינו היקש : דתחתון למד מעליון לכסף שקלים, ורבי עקיבא סבר אשם לכסף שקלים נפקא ליה מזאת תורה, אלא היקש להכי אתא : ללמוד עליון מתחתון, והכי פירש רחמנא - והוא הוא שבקונטרס, אלא ע"כ מבואר היטב עד כאן הגליון .

ורבי עקיבא ?

אשם בכסף שקלים נפקא ליה מ' **זאת תורת האשם** קדש קדשים הוא (ויקרא ז,א) - **תורה אחת לכל האשמות** ' - לאשם דבכסף שקלים .

ורבנן ?

אף על גב דכתיב ' **זאת תורת האשם** ' - איצטריך למכתב ' **ואם נפש** : וי"ו מוסיף על ענין ראשון בהקש ויילמד תחתון מעליון , ואי מ' **זאת תורת האשם** ' הוה אמינא 'כי אמינא תורה אחת לכל אשמות - הני מילי בשאר אשמות ודאין , אבל אשם תלוי , כיון דעל ספק חלב קאתי - אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו : מה ודאו חטאת בת דנקא - אף ספיקו אשם בר דנקא ; אהכי כתב רחמנא ' **ואם נפש** - וי"ו מוסיף על ענין ראשון ' והוא הקש .

והמחלוקת בין חכמים ורבי עקיבא היא מה עדיף , כאשר יש סתירה בין לימוד הקש ולמוד גזירה שוה : ללמוד הקש שלם ולא למחצה , וגזירה שוה למחצה - שיטת רבי עקיבא , או ללמוד הקש למחצה וגזירה שוה שלא למחצה - שיטת חכמים ; ולכל הדעות באופן עקרוני הקש עדיף על גזירה שוה , וגזירה שוה עדיפה על סמוכין .

הא ניחא למאן דדריש ' **זאת תורת האשם** ' (גירסת רש"י : **הניחא למאן דדריש תורת** בשמעתא קמיינתא דמנחות (דף ג:) **זאת תורת המנחה - תורה אחת לכל המנחות**) (הניחא למאן דדריש : מצי רבי עקיבא למימר הכי : לא איצטריך היקישא לאשם בכסף שקלים, ומהכא נפקא ; וכי איצטריך היקישא - לספק מעילות לאשם תלוי) , אלא למאן דלא דריש ' **זאת תורת האשם** ' מאי איכא למימר ?

יליף (אשם תלוי) ' **בערך** ' ' **בערך** ' מאשם מעילה .

באשם מעילה כתיב : ויקרא ה,טז : **נפש כי תמלע מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם** , ובאשם תלוי כתיב : ויקרא ה,יז : **ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידעו ואשם ונשא עונו ויקרא ה,יח : והביא איל תמים מן הצאן בערך** לאשם אל הכהן וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר לא ידע ונסלח לו

אשם שפחה חרופה לא כתב בה ' **בערך** ' ?

ילפינן ב' **איל** ' ' **איל** ' ויקרא יט,כ : ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה פסוק כא והביא את אשמו לה' אל פתח אהל מועד איל אשם .

(אשם נזיר דכתיב בספרים שבוש הוא, דהא באשם נזיר (במדבר י"ד) **כבש בן שנתו** כתיב, ואמרין בפרק 'ארבעה מחוסרי כפרה' (לעיל:) מדאיל בן שתי שנים בשני סלעים - כבש בן שנתו בסלע) .

מודה רבי עקיבא שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו, שיביא עמו אשם ודאי; אמר רבי טרפון: מה לזה מביא שתי אשמות? אלא מביא מעילה וחומשה, ויביא אשם בשני סלעים, ויאמר: "אם ודאי מעלתי - זו מעילתי וזו אשמי, ואם ספק מעלתי - המעות נדבה, ואשם - תלוי" - שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע. אמר רבי עקיבא: נראין דבריו במעילה מעוטה; הרי שיבוא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה?

מודה רבי עקיבא לרבי טרפון במעילה מעוטה. :
'ואם ספק'? מאי קאמר (הא פשיטא דספק הוא לו)?
 אמר רבא: תני 'אם בספיקו עומד - לעולם יהא אשם תלוי, שממין שהביא על הודע מביאו על שלא הודע';
 סוף סוף (כי הביא במעילה מועטת מעילתו ואשמו בתנאי, אכתי לא נפיק מידי שני אשמות): כי מתיידע ליה (דודאי מעל) בעי לאיתויי אשם ודאי!! (דקא סלקא דעתין: אשם דומיא דחטאת, וחטאת שהביא על ספיקה אשם תלוי, כי מתיידע ליה ודאי - בעי איתויי חטאת).
 אמר רבא: מדברי שניהם (דברי עקיבא ורבי טרפון, דמדודו במעילה מועטת) נלמד: אשם ודאי לא בעי ידיעה לכתחלה (הילכך כי אתייה מספק על תנאי - עולה לו לאשם ודאי כי מתיידע ליה).

משנה ג:

המשך משנה ג האשה (ספק ילדה מין פטור או מין חיוב - מביאה קינה; העולה מביאה, ומתנה: "אם מין חיוב הוא - זו עולתה, ואם לאו תהא נדבה" אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת) שהביאה חטאת העוף, אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי - תעשינה ודאי (ויאכל לכהנים), שממין שהיא מביאה על הודע - מביאה על לא הודע. תוספות ד"ה אם עד שלא נמלקה הודע כו' ועושה ודאי. פירוש: ותאכל כשאר חטאת; ואם תאמר: מאי איריא שנודע לה קודם שנמלקה? אפילו לאחר שנמלקה נמי תאכל לכהנים: דאי משום דלא הויא ידיעה בשעת מליקה - הא אמרינן בפרק קמא דמכילתין דף ז. מודה רבי יוסי במחוסר כפרה דכיון דאינו מביא רק לאישתרוי בקדשים דלא בעי ידיעה בתחלה! ואי טעמא הוי גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק נאכלת, הניחא לרבי יוחנן דאמר לקמן בפרק 'המביא' דף כו: דאם משנמלקה נודע לו שילדה ודאי אסור גזירה כו', אלא לרב דאמר לקמן דאפילו נודע לו משנמלקה, כיון שנודע לו קודם הזאה מותר באכילה, אם כן אמאי לא נקט 'משנמלקה'?

ויש לומר דהוא הדין לאחר מליקה, ולא אתא לאפוקי רק אחר הזאה, דאז ודאי אתו למימר 'חטאת העוף הבא על הספק נאכלת'.

משנה ד חתיכה של חולין וחתיכה של הקדש: אכל אחת מהן, ואין יודע איזה מהן אכל - פטור. רבי עקיבא מחייב אשם תלוי (רבי עקיבא לטעמיה דמחייב אשם תלוי בספק מעילות).
 אכל את השניה - מביא אשם ודאי.
 אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה - זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי - דברי רבי עקיבא.
 רבי שמעון אומר: שניהן מביאין אשם אחד (בשותפות, ויאמר זה לזה "אם אכלת חתיכה של קדש - יהא חלקי מחול לך, ויהא אשם כולו עליך").
 רבי יוסי אומר:

(כריתות כג, א)

המשך המשנה

אין שנים מביאין אשם אחד (דלית ליה תנאי בקרבנות; אלא אם כדברי חכמים - פטורין, ואם כדברי רבי עקיבא - כל אחד מביא אשם תלוי).
 משנה ה חתיכת חלב וחתיכת חולין: אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל - מביא אשם תלוי; אכל את השניה - מביא חטאת.
 אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה - זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי (דלא בעי חתיכה משתי חתיכות).
 רבי שמעון אומר: שניהם מביאין חטאת אחת (ובתנאי, כדפרישית; אבל אשם תלוי מיייתי כל אחד ואחד משום חתיכת החלב).
 רבי יוסי אומר: אין שנים מביאין חטאת אחת.
 משנה ו חתיכת חלב וחתיכת (שומן) קודש: אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל - מביא אשם תלוי (משום ספק חלב); אכל את השניה - מביא חטאת ואשם ודאי.

אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה: זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי (משום חלב; ובהא לא פליג רבי עקיבא לחיוביה שני אשמות תלויין [על חלב ועל מעילה], לפי שאין כאן אלא עבירה אחת: ספק חלב ספק קדש); רבי שמעון אומר: שניהן מביאין חטאת ואשם (בשותפות, ויתנו: "אם אני אכלתי חלב ואתה הקדש - יהא חלקי באשם מחול לך וחלקך בחטאת מחול לי"); רבי יוסי אומר: אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד.

משנה ז' חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש: אכל אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל - מביא חטאת (דממה נפשך חלב אכל). רבי עקיבא אומר: אף אשם תלוי (משום מעילות). אכל את השניה - מביא שני חטאות ואשם ודאי. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת. רבי עקיבא אומר: זה וזה מביאין אשם תלוי. רבי שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ושניהן מביאין אשם אחד. רבי יוסי אומר: אין שניהן מביאין אשם אחד.

משנה ח' חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר (מביא שתיים: אחת משום חלב ואחת משום נותר): אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל - מביא חטאת ואשם תלוי; אכל את השניה מביא שלש חטאות. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה: זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי. רבי שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ושניהן מביאין חטאת אחת. רבי יוסי אומר: כל חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה. (כל חטאת שהיא באה על חטא' לאפוקי חטאת העוף של יולדת, ששתיים מביאות אותה, ובתנאי, כדאמרין בפרק קמא (לעיל ז'): אמר רבי יוסי: אימתי? - שהלכו זה למזרח וזה למערב כו'.)

גמרא: אמר ליה רבא לרב נחמן: לרבי יוסי, חטאת הוא דלא מייתו שניהן, הא אשם תלוי מייתו שניהם, היינו תנא קמא? וכי תימא: חתיכה משתי חתיכות איכא בינייהו (דרבי יוסי הכי קאמר: אין שנים מביאין חטאת אחת אלא הראשון מביא אשם תלוי והשני פטור, דבעינן חתיכה אחת משתי חתיכות) - והתניא: 'רבי יוסי אומר: זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי'! אמר ליה: הא קא משמע לן: דמאן תנא קמא? - רבי יוסי.

חתיכת חלב וחתיכת קדש [כו'] חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש [כו'] חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר [כו']: אמר ליה רבא לרב נחמן: וליתי נמי אשם ודאי (אשם מעילה, בהדי חטאת), דנותר דקדש הוא?! אמר ליה: דלית ביה שוה פרוטה. והא מעיקרא דאית ביה שוה פרוטה עסקינן, דקתני (רישא: 'חתיכה של קדש וחתיכה של חלב כו', אכל את השניה מביא חטאת ו) אשם ודאי?! אמר ליה: ההיא חתיכה דלא נותר היא שויה פרוטה. והא (בפרק 'אמרו לו' (לעיל דף יג:)): 'יש אוכל אכילה אחת' דקתני ביה 'נותר' וקתני 'מביא ארבע חטאות ואשם אחד' (אשם מעילות) ' (אלמא איכא נותר שוה פרוטה) !?

אמר ליה: ההיא בגסה (אכילה גסה: שאכל הרבה, ואף על גב דאיסור הנאה הוא כשאר כל הקדשים האסורים בהנאה, שמועלין בהן, דמשלם הדמים, דהאי נמי חזי לגבוה: שאם עלו לא ירדו) והיא בדקה*; אי נמי ההיא בימות הגשמים הכא בימות החמה (בימות החמה מטרחת בשר נותר, דהא שני ימים או יום ולילה נשתאה, ולא שויה אכילה פרוטה). *שמעתי: בבהמה גסה, שיש חלב רב, וכתוב (ויקרא זכד) וחלה נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלו - לפיכך נראה שאם יש כמות די גדולה, כמו בבהמה גסה - לחלב יש ערך מסחרי; אבל בבהמה דקה אין לחלב ערך.

[במשנה ח] (חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר...) אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה: זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי. רבי שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ושניהן מביאין חטאת אחת:

אמר ליה רבא לרב נחמן: ומי אמר רבי שמעון איסור חל איסור (דמיחייב חטאת אנותר, דחייל איסור נותר ואיסור חלב) ? והא תניא: 'רבי שמעון אומר: האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור' (איום הכיפורים, דלא אתי איסור יום הכיפורים וחייל איסור נבלה, ואפילו נתנבלה היום הוה איסורא בין השמשות דאתמול משום אבר מן החי, ולא אתי איסור יום הכיפורים וחייל) ! ?

אמר רב ששת בריה דרב אידי: כגון דאכל כוליא בחלבה (דליכא איסור חל על איסור: דאחלב חייב משום חלב, ואנותר משום כוליא) .

וכוליא בחלבה נמי: הא קאי עלה באיסור עולין (דלגבוה סלקא), היכי אתי איסור נותר חייל עלה? וכי תימא סבירא ליה לרבי שמעון דנותר איסור חמור הוא וחייל על איסור קל דעולין, והא נבלה - דאיסור קל הוא ויום הכיפורים דאיסור חמור הוא, ולא קאתי איסור יום כיפורים דחמור וחייל על נבלה דקל הוא!!

אלא בקדשים גלי רחמנא דאתי איסור חל על איסור,

(כריתות כג, ב)

דתניא: ' (ויקרא ז, כא) ונפש כי תגע בכל טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא ואכל מבשר זבח השלמים אשד לה' ונכרתה הנפש ההוא מעמיה - לרבות את האימורין (שאם אכלן בטומאת הגוף חייב כרת) , ואימורין (כגון כליות) קאי עליהו באיסור עולין, וחלב (דאימורין) קאי עליהו באיסור כרת, וקאתי איסור טומאה חייל עליה!

תדע שכן הוא (דבקדשים איסור חל על איסור לדברי הכל), דהא רבי סבירא ליה (בעלמא) איסור חל על איסור, והני מילי איסור חמור על איסור קל (והא דאיסור חמור על הקל לא איתפרש לי היכא), אבל איסור קל על איסור חמור - לא, ובקדשים שמעינן ליה דאמר איסור קל על איסור חמור נמי חייל, דהא איסור מעילה קל הוא: מיתה, ואיסור קדשים איסור חמור: כרת (איסור מיתה קל הוא דאין חייבין על שגגתה חטאת), ואתי איסור מיתה חייל על איסור כרת, דתניא: 'רבי אומר: (ויקרא ג, טז) והקטירים הכהן המזבחה לחם אשה לריח ניחח כל חלב לה' (אלמא ד'נפש כי תמל מעל' חטאת בשגגה מקדשי ה' (ויקרא ה, טז) קרינא בהו) - לרבות אימורי קדשים קלים למעילה' (נספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשתא יד פרק כ משנה ד, ושם כתוב 'לחייב על חלב מעילה'), ומעילה - איסור מיתה, וקא חייל על איסור חלב דאיסור כרת הוא, שמע מינה בקדשים גלי קרא.

והא תניא: 'רבי שמעון אומר: אין פיגול בעולין' (שהאוכל אימורי פיגול - כגון כליות - אינו חייב כרת) ואין נותר בעולין' (אלמא אפילו איסור חמור לא חייל באיסור קל) ! ?

אלא תנאי היא ואליבא דרבי שמעון, דאיכא דאמרי (תנא דמתניתין אליבא דרבי שמעון סבר) בקדשים איסור חל על איסור, ואיכא דאמרי (והאי תנא דסבר אין פיגול בעולים - סבר) בקדשים נמי אין איסור חל על איסור.

תוספות ד"ה ומי אית ליה לרבי שמעון וכו'. ואם תאמר מאי פריך? דוקא גבי יום הכיפורים לא חל על איסור נבלה, אבל איסור נותר חל שפיר על איסור חלב, שהרי איסור נבלה ואיסור טרפה חל על איסור חלב, כדאיתא פרק 'השוחט' חולין דף לז. - כל שכן איסור נותר, דחמיר טפי מנבלה, ונמצא דחל על איסור חלב!!

ויש לומר דסבירא ליה כיון דחזינן גבי יום הכיפורים דאיסור חמור לא חל על איסור קל - הוא הדין גבי נותר, דאינו חמור, לא יחול על איסור חלב אף על גב דהותר מכללו אצל חיה; ואם תאמר: מאי פריך? דלמא שאני גבי יום הכיפורים: משום הכי לא חל על איסור נבלה: משום דאינו רק איסור כולל, אבל הכא - גבי נותר - הוי איסור מוסיף, ונימא: אף על גב דלית ליה לרבי שמעון איסור כולל, איסור מוסיף מיהא אית ליה? והכי אשכחן לרבי יוסי נמי דלית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף אית ליה, כדאמרין לעיל דף יד; וכן פרק 'עשרה יוחסין' קדושין ע"ב ושם דקאמר כהן גדול הבא על אחותו אלמנה - אין איסור אלמנה חל על איסור אחותו, וקאמר רב ששת: הא מני? - רבי שמעון היא, דאמר אין איסור חל על איסור, דתניא: 'האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור' - ומאי מייתי? דלמא שאני גבי יום הכיפורים דאיסור כולל הוא, אבל באיסור מוסיף מודה רבי שמעון כמו רבי יוסי דלית ליה איסור כולל, כההיא דחמותו ונעשית אשת איש כו', ואומר מודה רבי יוסי באיסור מוסיף!!

ויש לומר דהש"ס ידע דרבי שמעון לית ליה אף איסור מוסיף, דתניא פרק 'ארבעה אחין' יבמות לב.: הבא על אשת אחיו שהיא אחות אשתו - אינו חייב אלא אחת, בין נשא מת ואחד כך נשא חי, בין נשא חי ואחר כך נשא מת.

ואם תאמר: אם כן הכא, ובההיא דקידושין דף עז: אמאי לא הביא אותה הש"ס?

ויש לומר דהכא (מביא דהתם והכא) איסור חמור על איסור קל הוא; ואי משום דהכא איסור מוסיף, גבי נותר וגבי יום הכיפורים איסור כולל - הכי מייתי: כיון דאשכחנא לרבי שמעון דלית ליה איסור כולל בין באיסור קל ובין באיסור חמור, אם כן בעלמא נמי אשכחנא דלית ליה איסור מוסיף - אי"כ אפילו באיסור חמור על איסור קל נמי לית ליה, ואם כן אמאי חייל איסור נותר על איסור חלב דקל, שהותר מכללו? וכן נמי פרק 'עשרה יוחסין' שם איצטריך ליה לאוכוחי דאין איסור חמור חל על איסור קל, דלאיכא דאמרי תני התם ואגב הכי אייתי ליה נמי ללשון ראשון דהתם.

ולמאן דאמר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור (דאין פיגול בעולין),
 'כל חלב לה' (דמשמע דמעילה חיילא אאימורים אלמא איסור קל חל אאיסור חמור בקדשים) מאי
 עביר ליה (דבשלמא 'מ'אשר לה' - לרבות אימורין לאיסור טומאה' לא פרכינן: דמצי לתרוצי דלאו רבי
 שמעון היא אלא רבנן דפליגי עליה דרבי שמעון, דאית להו בחולין איסור חל על איסור על ידי כולל, כגון
 נבלה ביוה"כ - וטומאת הגוף נמי איסור כולל הוא: מגו דמתסר בבשר אתסר נמי בחלב - אלא האי קרא
 דמעילה דאמר דאיסור קל חל על איסור החמור קשיא לן, דהא לא אשכחן ליה בחולין, אלמא דשני לן בין
 חולין לקדשים)?

מוקים ליה בולדי קדשים (באימורי ולדות קדשים), דקסברי ולדי קדשים
 בהוייתן יהו קדושים (והויה לישנא דקרא דאיתרבי מיניה ולדות קדשים*, והא דגרסינן
 בבכורות בפרק שני (דף יד:): 'דק קדשיך אלו התמורות אשר יהיה לך אלו הולדות' [דברים יב, כו]; וההיא דרשא
 דגבי טומאת הגוף דלעיל 'אשר לה' - לרבות האימורים' לית ליה, ומוקי ליה לדרשא אחרינא בתורת כהנים
 [ספרא צו פרשתא ט, משנה ח]: 'אשר לה' [לרבות את הלן ואת היוצא] - דתרוייהו בהדדי אתו.

*נהב"ח: רצה לומר: מאי דאמר בגמרא 'לרבות בולדי קדשים' ולא אמר 'באימורי ולדי קדשים' – משום דאמר ד'הויא' =
 לישנא דקרא דאתרבי מיניה ולדות קדשים הוא, וממילא ידעינן דאיירי באימורין]

הדרן עלך דם שחיטה

כריתות פרק ששי המביא אשם תלוי

(כריתות כג, ב)

משנה א:

המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא:
אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר (עם שאר צאנו כחולין גמורין) - דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה (מפרש טעמא בגמרא).

רבי אליעזר אומר: יקרב: שאם אינו בא על חטא זה - הרי הוא בא על חטא אחר!

אם משנשחט נודע לו - ישפך הדם (לאמה) והבשר יצא לבית השריפה (דאף על גב דחולין שנשחטו בעזרה בקבורה בעלמא, האי - בשריפה דהוי כזבח פסול);
תוספות ד"ה אם משנשחט הדם ישפך. לרבי מאיר אתי שפיר: דחולין בעזרה נינהו, אלא אפילו לרבנן דאמרי דעבדי מיניה עולת נדבה - היינו דוקא לדמיו, אבל איהו גופיה מודו דזבח פסול הוא;
אי נמי כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה - שעדיין לא נודע לו - לכך לא יקריבהו עולה אחר שחיטה:

נזרק הדם (קודם שנודע לו) - הבשר יאכל (הבשר, שהרי גמר כל הכפרה, והוא ליה אשם תלוי כשר, שהרי על הספק בא מתחלה, וכפר הספק והלך).
רבי יוסי אומר: אפילו הדם בכוס - יזרק (הדם: שכל העומד לזרוק - כזרוק דמי, והוא ליה כנודע לו לאחר זריקת דם), והבשר יאכל.

משנה ב (בההוא לא פליגי רבנן דאם נודע לו עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר, דטעמייהו דרבנן באשם תלוי: כיון דלבו נוקפו - גמר ומקדישו מספק, אבל) אשם ודאי אינו כן (דאמרו לו "אכלת קדש" ונודע שלא חטא: דהוזמו העדים, אי נמי כסבור קדש אכל ונמצא חולין - איגלאי מילתא דהקדש טעות הוא: דכי אקדשיה אדעתא דחטאת אקדשיה): עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר;
משנשחט - הרי זה יקבר; (בגמרא מפרש: מאי שנא דהאי בשריפה והאי בקבורה?)
נזרק הדם - הבשר יצא לבית השריפה (מפרש בגמרא: זבדא! מי ששנה זו לא שנה

);

שור הנסקל אינו כן (כאשם תלוי, דהכא לא פליגי רבנן): (כי אם נודע דלא הרג) עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר; משנסקל מותר בהנאה;
עגלה ערופה אינו כן (כאשם תלוי לרבנן): (דאם נמצא ההורג) עד שלא נערפה - תצא ותרעה בעדר; משנערפה תקבר במקומה, שעל ספק באה מתחלה;
כיפרה ספקה (בשעת עריפה שהרי עדיין ספק היה) - והלכה לה (הלכך אסורה בהנאה, ותקבר כדין כל העגלות הערופות).

גמרא:

במאי פליגי?

רבי מאיר סבר: כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה רבנו גרשום: כלומר: כשהפרישו לא הפרישו על דעת שלא יהא צריך לו, אלא כסבור היה שצריך לו, וכיון שנודע לו עד שלא נשחט שלא חטא - נתגלה הדבר למפרע שלא היה צריך לו בשעת הפרשתו, הילכך הוי חולין ויצא בעדר,
ורבנן סברי: מתוך שלבו נוקפו (שמתיירא מספק החטא שחטא) - גומר ומקדיש (ומייתי). (אבל חטאת, כיון דהשתא אמרינן מספיקא לא אקדשיה - איגלאי מילתא דבעידנא דאפרשיה לא הוה צריך לחטאת - לאיתויי הילכך אמרינן מספיקא לא אקדשיה).

תנא כמו 'איתמר': בין שנודע לו שחטא ובין נודע לו שלא חטא פליגי רבי מאיר ורבנן: בנודע לו שחטא - להודיעך כחו דרבי מאיר: דאף על גב דידע דחטא, כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע - תצא ותרעה בעדר; ובנודע לו שלא חטא - להודיעך כחן דרבנן: דאף על גב דלא חטא, כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע - לבו נוקפו הוה, הלכך גמר ומקדיש.
אמר רב ששת: מודה רבי מאיר לחכמים

(כריתות כד, א)

במפריש שני אשמות לאחריות (שאם יאבד האחד - יקריב לחבירו) ונתכפר באחת מהן, דשני ירעה עד שיסתאב, וימכר ויפלו דמיו לנדבה.
מאי טעמא?

עד כאן לא פליגי רבי מאיר עליהון דרבנן אלא משום דלא גלי דעתיה דלבו נוקפו, אבל הכא - מכדי חד הוא דאיבעי ליה לאפרושי (כלומר: דהא ידעינן דגלי דעתיה דלבו נוקפו, דלא הוה ליה לאפרושי אלא חד והוא הפריש

תרי); מאי טעמא אפריש תרי? דסבר: 'אי מירכס חדא - מיכפרנא באידך חבריה'; וכיון דגלי דעתיה דלבו נוקפו היה - הואיל וכך היה - גמר והקדישו.

אמר רב יהודה אמר רב: מודים חכמים לרבי מאיר באשם תלוי שהוזמו עדיו (שאמרו לו שנים "אכלת ספק חלב בשוגג", והפריש אשם תלוי על פיהם, ובאו עדים אחרים והזימום ואמרו "הלא אותו היום עמנו הייתם"), דיצא (אשמו לחולין) וירעה בעדר. מאי טעמא?

עד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא היכא דאפרשיה על פי עצמו ואמרינן 'לבו נוקפו', אבל היכא דעל פי עדים אפרשיה - לא הוה סמוך עליו דעדים (דהא יודע בעצמו שלא אכל), דסבר: דלמא אתו אחרים (מייטינא סהדי) ומזמי להו.

מתיב רבא: 'שור הנסקל אינו כן: אם עד שלא נסקל - יצא וירעה בעדר'; היכי דמי? אילימא דאתו בי תרי אמרי "הרג", ובי תרי אמרי "לא הרג" - מאי חזית דציית לבתראי? ציית להו לקמאי! אלא לאו - בעדי הזמה (ובשור הנסקל - הוא דמודים חכמים לרבי מאיר דאינו כאשם תלוי, משום דליכא למימר לבו נוקפו, הילכך יצא וירעה בעדר); ודכוותיה גבי אשם תלוי בעדי הזמה, ופליגי (הא דפליג באשם תלוי - בעדי הזמה פליגי: דאף על גב דהוזמו עדים אמרי רבנן ד'קדוש הוא', דלבו נוקפו)!

אמר ליה אביי: ודלמא שור הנסקל (דנודע שלא הרג, ו) הכי דמי: כגון שבא הרוג ברגליו (אותו האיש שאמרו עליו ששור זה הרגו בא לפנינו ברגליו בריא ושלם, בהא מודו רבנן דיצא השור וירעה בעדר), ודכוותיה גבי אשם תלוי: כגון דהוכרה חתיכה (הנותרת, ונמצא שהיא חלב, ואותה שאכל היתה שומן - בההיא פליגי רבנן ואמרי דקדוש הוא, דאמרינן: מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו), אבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי על פי עדים - לא (דאיכא למימר לא נקפו לבו, דסבר: "מייטינא סהדי ומזמי להו" - בההיא לא פליגי רבנן).

בפלוגתא (כי היכי דפליגי רבא ורב יהודה לעיל, דאמר 'מודין חכמים באשם תלוי שהוזמו עדיו', ופליגי עליה רבא, ואותביה שור הנסקל - הכי נמי פליגי רבי יוחנן וריש לקיש):

אשם תלוי שהוזמו עדיו, ~~דב-אלעזר~~ [גירסת השטמ"ק וכן גירסת רש"י כאן:] ריש לקיש [כפי שאמר רש"י לעיל: 'הכי נמי פליגי רבי יוחנן וריש לקיש'] אומר: הרי היא כמנחת קנאות (מנחת סוטה), דתניא: 'נמצאו עדיה' (אותן שאמרו שנסתרה עם האיש) זוממין - מנחתה תצא לחולין;

רבי יוחנן אמר: ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה; ורבי יוחנן - נדמיה למנחת קנאות (מנחת סוטה)? לא דמי: מנחת קנאות - לא לכפרה קאטייא, אלא לברר עון (אם אמת אם שקר); אבל אשם תלוי, דלכפרה אתי - מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו.

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שור הנסקל שהוזמו עדיו (לאחר שנגמר דינו ליסקל) - כל המחזיק בו זכה בו (דהפקר הוא משנגמר דינו). אמר רבא: מסתברא טעמא דרבי יוחנן כגון דאמרי ליה "נרבע שורו" (וגמרו דינו בסקילה על פיהם: דודאי מסתמא אפקריה מיניה, דסבר עדי אמת הן, הילכך הפקר הוא), אבל אמרו "רבע שורו הוא בעצמו" - מידע ידיע דלא רבע ולא מפקר ליה, וטרח ומייתי עדים (להזימם). ומאי שנא מהא דאמר רבה בר איתי אמר ריש לקיש: עיר הנדחת שהוזמו עדיה - כל המחזיק בה זכה בה? (ואף על גב דכל חד וחד ידע שלא חטא, ואיכא למימר ממוניה הוא, ולא אפקריה, ותיובתא דרבא)?

עיר הנדחת - דרבים נינהו - כל חד אמר בדעתיה: "אנא לא חטאי, אחרינא חטא" (ואמרינן ב'חלק' (סנהדרין דף קיא.) 'צדיקים שבעיר הנדחת יוצאין ממנה ערומין וממונם אבד'), ומפקר ממוניה, אבל הכא - דבדידיה תליא מילתא - הוא בעצמו מידע ידיע דלא רבע ולא מפקר ליה, וטרח ומייתי עדים. [## כל המחזיק בו זכה בו - משום הפקר? משום יאוש? או משום שאבודה ממנו ומכל העולם כמו זוטו של ים ושלוליתו של נהר?]

אמר ריש לקיש: הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה (מקבל) "אי אפשי בה" - כל המחזיק בה זכה בה (דהפקר היא).

ומאי שנא מהא דאמר רבה בר אבהו אייבו? אמר רב ששת, ואמרי לה אמר רבי אבהו אמר רב ששת: 'מקבל מתנה (שטר מתנת קרקע), שאמר (המקבל) לאחר שבאת מתנה לידו "מתנה זו תיבטל", "מבוטלת", "אי

אפשי בה" - ~~דבריו קיימין~~ לא אמר כלום; "בטילה [היא]", "אינה מתנה" - ~~לא אמר כלום~~ דבריו קיימין' (הכי גרסינן: תבטל מבוטלת אי אפשי בה לא אמר כלום בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין; הכי גרסינן לה ב"השולח גט"; וטעמא מפרש התם: משום ד"תבטל" מבוטלת" אי אפשי בה" - להבא משמע, והוא כבר קבלה, לפיכך לא אמר כלום, ואם יש עליו בעל חוב - גובה אותה הימנו) ? (ומהא ליכא לאותוביה לריש לקיש, דכי אמר ריש לקיש - במתנת מטלטלין, דכיון דאתי לידיה והפקירה הויה הפקר, אבל זה לא הפקיר את השדה, אלא אינו חפץ שתהא המתנה קיימת; אלא סיפא תמיה לן אדריש לקיש, דקתני: "בטילה היא", "אינה מתנה" - דבריו קיימין, דלשעבר משמע, והכי קאמר: כשקבלתיה - לאו לשם מתנה קיבלתיה, והודאת בעל דין כמאה עדים; לפיכך דבריו קיימין.)

(כריתות כד, ב)

מאי? לאו 'דבריו קיימין' דהדרא למרה (אלמא היכא דאהני דבריו הדרא למרה)? לא, 'דבריו קיימין' - והוא נמי לא קני לה, (ולמרה נמי לא הדרא,) וכל המחזיק בה זכה בה. (והוא הדין דהוה נמי מצי לתרוצי: לא דמי לדריש לקיש דהכא: דכיון דאמר "לא לשם מתנה קיבלתיה" - הויה למרה: דכי יהיב איניש מתנה - אדעתיה דמקבלי לה מיניה, ואי לא מקבלי - לאו מתנה היא; אבל דריש לקיש, לאחר שקבלה בתורת מתנה - הפקירה; והכי מתרצין לקמן בשמעתין קשיא אחריתי; ומיהו כל כמה דמצי לדחויי - לא משני הכי; ולקמן דלא מצי לדחוייה - שנייה הכי.)

מיתיבי לריש לקיש: 'האומר לחבירו' (שהיה שותף עמו בשדה זו): **דין ודברים אין לי על שדה זו, אין לי עסק בה, וידי מסולקת הימנה**¹ - לא אמר כלום (ולא אבד זכותו) - והא 'ידי מסולקת הימנה' כ'אי אפשי' דמי, וקתני 'לא אמר כלום' (ד'אי אפשי בה' - לאו לשון הפקר ולא לשון מתנה הוא, תיובתא דריש לקיש ורב ששת, דאמרו 'דבריו קיימין') ?

שאני התם, דאמר: כי סליק נפשיה - מדין ודברים; מגופה דשדה לא סליק נפשיה (ובהכי עסקינן: דאמר כל הלשונות הללו ביחד, הילכך אמרינן: כולוה - אדין ודברים קיימו, והכי קאמר: לא דין ולא דברים יש לי על שדה זו עם שום אדם, כי מוחזקת שלי היא, ואין לי עסק בה עם שום אדם בדין ודברים, וידי מסולקות הימנה בדין ודברים).

מיתיבי [דומה לתוספתא בבא בתרא פ"ח מ"א]: (שכיב מרע) **הכותב נכסיו לאחרים והיו כהן עבדים ואמר הלה "אי אפשי כהן", אם היה רבו שני כהן - אוכלין בתרומה.**

וכן שמעון בן גמליאל אומר: כיון שאמר "אי אפשי כהן" - כבר זכו כהן יורשין' (בפרק שני ד'שחיתת חולין' (לטב.) מוקמינן פלוגתא בשזיכה לו שטר מתנה על ידי אחר, ושתק, ולבסוף צווח; רבנן סברי: מדאשתיק - מינח ניתא ליה, וקנאה, והשתא הוא דהדר ביה; ורבי שמעון בן גמליאל סבר: הוכיח סופו על תחלתו שלא נתרצה בתחלה) '. בשלמא לרבן שמעון בן גמליאל (מדברי שמעון בן גמליאל לא קשיא לריש לקיש: דכיון דאית ליה 'הוכיח סופו על תחלתו' - לא יצאו מיד הדאשון), קסבר: כי יהיב איניש מתנה - אדעתא דמקבלין לה מיניה; כי לא מקבלין לה מיניה - הדרא למרה (אבל לריש לקיש - משקנאה הפקירה);

אלא לתנא קמא (קשיא לריש לקיש, כיון דלית ליה 'הוכיח סופו', וקנאו שני): אי 'כי אמר "אי אפשי כהן" כל המחזיק בהן זכה בהן' (אי אמרת 'אי אפשי' - לשון הפקר הוא), הכא, דאמר שני "אי אפשי כהן" - (כל המחזיק בהן זכה, כדריש לקיש, וקנו עצמן בני חורין מן ההפקר, דהפקר נינהו) - הווי להו זרים, וקאכלי (עבדים) זרים תרומה (אלא: לאו מדאכלי בתרומה - שמע מינה: לא אמר שני כלום, דלאו לשון הפקר הוא, ותיובתא דריש לקיש ודרב ששת דאמרו 'דבריו קיימים' והוי הפקר ויצא לחירות, דהא זוכה בעצמו מהפקירה) ! ? קסבר: המפקיר עבדו - יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו, וקסבר: מעוכב לגט שחרור - אוכל בתרומה.

רבי אליעזר אומר: יקרב כו' [שם אינו בא על חטא זה - הרי הוא בא על חטא אחר]:

לרבי אליעזר למה לי חטא? הא אמר רבי אליעזר 'אשם תלוי בנדבה אתי', דתנן [משנה ג, להלן דף כה, א] 'דבי אליעזר אומר: מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום' ?

אמר רב אשי: רבי אליעזר ד'אמרו לו' הוא, דתנן: 'אלא אומרים לו: המתן עד שתכנס לבית הספק' (דקצת איסורא בעיא, אי עשה, אי לאו, אי כרת).

אם משנשחט נודע [לו - ישפך הדם, והבשר יצא לבית השריפה]: קתני 'הבשר יצא לבית השרפה', אלמא חולין שנשחטו בעזרה - בשריפה; ורמינהי [במשנה ב]: 'אשם ודאי אינו כן: אם עד שלא נשחט -

¹ מלשון הברייתא לא ברור אם אמר.

יצא וירעה בעדר; משנשחט - הרי זה יקבר' שטמ"ק: אלמא חולין שנשחטו בעזרה בקבורה!?

אמר רבי אלעזר: תברא: מי ששנה זו לא שנה זו.
אמר רבה: אשם ודאי על אשם תלוי קרמית? אשם ודאי, כיון דלא צריך ליה - לא מקדיש ליה (אשם ודאי מסתמא לא אקדשהי אי הוה ידע דלא צריך ליה, הילכך הקדש טעות הוא); (אבל) אשם תלוי - מתוך שלבו נוקפו - גומר ומקדשו (הא ספק הוא ליה והוה סבור דשמא לא חטא, ואפילו הכי אקדשהי; הילכך גלי אדעתיה דלבו נוקפו וגמר והקדישו, ולא הוי חולין שנשחטו בעזרה, אלא כשאר קדשים שאירע בהן פסול, ובשרפה, כדאמרינן בפסחים בפרק 'כל שעה' (כד, א)); אלא אי קשיא - אשם ודאי על אשם ודאי קשיא, דקתני 'אשם ודאי אינו כן: עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר; משנשחט - הרי זה יקבר', אימא סיפא 'נזרק הדם' [נזרק הדם] וזהבשר יצא לבית השריפה! - הא ודאי תברא, מי ששנה זו לא שנה זו!
רב אשי אמר: רישא, דקתני באשם תלוי; 'זהבשר יצא לבית השריפה' לא קשיא: משום דמיתחזי כזבח פסול.
(הכי גרסינן: רב אשי אמר: משום דמיתחזי כזבח פסול ואשם ודאי קא מתרין רב אשי: דמיתחזי שלאחר זריקה אירע בו פסול, ואתי למימר קדשים שנפסלו נקברים.)

נזרק הדם - הבשר יאכל:
ואמאי? הא הויא ליה ידיעה (ורחמנא אמר 'ולא ידע' הוא דמביא אשם תלוי, הא אי ידע - לא)?
אמר רבא: אמר קרא (ויקרא ה, יח): והביא איל תמים מן הצאן בערך לאשם אל הכהן וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע ונסלח לו והא לא הויא ליה ידיעה בשעת סליחה (זריקה היינו עיקר כפרה, דכתיב (ויקרא יז, א) ואני נתתי לכם על המזבח [לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר]).

רבי יוסי אומר אפילו הדם בכוס [יזרק, והבשר יאכל]:
לרבי יוסי אמאי יזרק? הא הויא ליה ידיעה בשעת סליחה?
אמר רבא: רבי יוסי סבר לה כרבי שמעון, דאמר (בבבא קמא בפרק 'מרובה' (דף עו:)) 'כל העומד ליזרק כזרוק דמי'.
אימר דאמר רבי שמעון במידי דעומד ליזרק, אבל האי אין 'עומד ליזרק' (דהא לא חטא, וסופו להוודע קודם זריקה, ואיגלאי מילתא למפרע דאינו עומד ליזרק)?
אמרי במערבא: קסבר רבי יוסי: כלי שרת מקדשין בו את הפסול בתחלה ליקרב (כגון הכא: דנתקבל הדם בכלי שרת).

(משנה ב) אשם ודאי אינו כן [עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר; משנשחט - הרי זה יקבר; נזרק הדם - הבשר יצא לבית השריפה;
שור הנסקל אינו כן: עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר; משנסקל מותר בהנאה;
עגלה ערופה אינו כן: עד שלא נערפה - תצא ותרעה בעדר; משנערפה תקבר במקומה, שעל ספק באה מתחלה; כיפרה ספקה והלכה לה];
איתמר: עגלה ערופה אימתי נאסרת?
רב המנונא אמר: מחיים;
רבה אמר: לאחר עריפה.
בשלמא לרבה - מעידנא דאיתעביד בה מעשה, אלא לרב המנונא מאימתי?

(כריתות כה, א)
אמר רבי ינאי: גבול שמעתי בה (מאימתי נאסרת) ושכחתי, ונסבין חברייא למימר ירידתה לנחל איתן אוסרתה.
אמר רב המנונא: מנא אמינא לה? דתנן [חולין פ"ה מ"ג, ספרא אמור פרשת ח פרק ח משנה ח]: 'השוחט פרת חטאת ושור הנסקל ועגלה ערופה: רבי שמעון פוטר (מ'אותו ואת בנו') וחכמים מחייבין'; בשלמא לדידי, דאמינא 'מחיים' - בהא פליגי רבי שמעון ורבנן: דרבי שמעון סבר 'שחיטה שאינה ראויה (באכילה, כגון הא, דאסירא באכילה) לא שמה שחיטה (דהא מחיים נאסרו כולן)' ורבנן אמרי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה; אלא אי אמרת 'לאחר עריפה' - אמאי פטר רבי שמעון? שחיטה ראויה (לאכילה) היא!! וכי תימא סבר רבי שמעון עגלה בשחיטה כשרה (לכפרתה, והויא לה שחיטה שאינה ראויה לאכילה, ומשמע דשחיטה במקום עריפה קיימא) - והתנן [חולין פ"א מ"ו]: 'כשר כפרה (אדומה) - פסול בעגלה ערופה; פסול כפרה - כשר בעגלה ערופה':

פרה בשחיטה כשרה בעריפה פסולה, עגלה בעריפה כשרה בשחיטה פסולה!
אישתיק.

לבתר דנפק – אמר: מאי טעמא לא אמינא ליה דרבי שמעון סבר עגלה בשחיטה כשירה?
ורב המנונא אמר לך: לא נשתמיט תנא דנשמעין עגלה בשחיטה כשרה דתימא רבי שמעון היא.

אמר רבה: מנא אמינא לה? מדתנן [לעיל דף כג ע"ב]: 'עגלה ערופה אינה כן' (באשם תלוי, דבהא לא פליגי רבנן) עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר', ואי אמרת מחיים – אמאי תצא ותרעה בעדר? הא איתסרא לה מחיים (כשירדה לנחל איתן)?

תני 'עד שלא נראית לעריפה' (דלא ירדה לנחל איתן).
אימא סיפא 'משנערפה תקבר במקומה' (נערפה – אין, לא נערפה – לא)?
תני 'משנראית לעריפה'.

אם כן אימא סיפא 'שעל הספק באה מתחלה, כיפרה ספיקה והלכה לה' – ואי מחיים עדיין לא כיפרה ספיקתה?!

תנאי היא (אי אסורה מחיים אי לא), דתניא (דבי רבי ישמעאל סבר מחיים אסורה):
'נאמר מכשיר ומכפר בפנים' (מכשיר בפנים = אשם מצורע; מכפר = חטאות ואשמות)
'נאמר מכשיר ומכפר בחוץ' (מכשיר בחוץ = צפרי מצורע; מכפר בחוץ = שעיר המשתלח ועגלה ערופה); מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר (אשם מצורע כמכפר כשאר חטאות ואשמות) – אף מכשיר [ומכפר] האמור בחוץ (צפרי מצורע דאסורין בהנייה מחיים) עשה מכשיר כמכפר (כמכפר בשעיר המשתלח ועגלה ערופה) – (אלמא סבירא ליה דעגלה ערופה מחיים אסירא, דכי היכי דגמר מכשיר ממכפר יליף מכפר ממכפר: עגלה משעיר, ושעיר ודאי אסור מחיים כשאר קדשים; והכי מפרש במסכת קדושין בשילהי 'האיש מקדש' (דף נ.)).

משנה:

משנה ג רבי אליעזר אומר: מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל עת שירצה; הוא היה נקרא אשם חסידים.

אמרו עליו על כבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יום כיפורים; יום אחד אמר "המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא, אלא אומרים לי: המתין עד שתכנס [לביית] הספק" (ושאר ימות השנה הוא דאיכא למיחש בספק שמא חטא שום עון או לאו [אולי צ"ל שמא חטא בעשה או בלאו], אבל השתא ליכא למיחש: דהא כיפר יום הכפורים);

וחכמים אומרים: אין מביא אשם תלוי אלא על שזדונו כרת ושגגתו חטאת.

משנה ד חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכיפורים חייבין להביא לאחר יום הכיפורים, וחייבי אשמות תלויין פטורין.

מי שבא בידו ספק עבירה ביוה"כ אפילו עם חשיכה – פטור, שכל היום מכפר.

משנה ה האשה שיש עליה חטאת העוף ספק, ועבר עליה יום הכפורים – חייבת להביא לאחר יום הכיפורים, מפני שהיא מכשרת לאכול בזבחים;

חטאת העוף הבאה על הספק, אם משנמלקה נודע – תקבר.

גמרא:

מאי טעמא דרבי אליעזר? אי סלקא דעתא חובה היא, מתיידע ליה אמאי מייתי חטאת? אלא שמע מינה נדבה היא;

(גליון: מאי טעמא דרבי אליעזר? אי סלקא דעתך חובה כו'. מאי טעמא דרבי אליעזר דאמר אשם תלוי בא בנדבה? היינו טעמא: דאי סלקא דעתא חובה הוא בא אם כן כי מתיידע ליה ודאי – אמאי מייתי חטאת? והלא כבר יצא ידי חובתו? אלא ודאי נדבה הוא, כדורון עולה ושלמים. עד כאן הגליון.)

ורבנן?

עולה ושלמים הוא דאתו בנדר ונדבה, אבל חטאת ואשם – חובה נינהו; ואשם תלוי – היינו טעמא דמייתי מקמי דמתיידע ליה: להגן עליו (מן היסורין עד שיודע לו), דהתורה חסה על גופן של ישראל.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: דילמא אשם תלוי (מדקיל כולי האי: דאתי על הספק - איכא למימר נמי דדינו) כעולה ושלמים: מה עולה ושלמים דאתו בחובה (כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה) ואתו בנדבה, אשם תלוי נמי דאתי בחובה אתי נמי בנדבה?
אמר ליה: עולה ושלמים עיקר בנדבה כתיבי [ויקרא פרקים א-ג], אשם תלוי עיקר בחובה כתיב [ויקרא פרקים ד-ה].
תני רבי חנינא קמיה דרבא:

(כריתות כה, ב)

אשם תלוי בא על הנבלה (כלומר: על ספק איסור לאו).
אמר ליה: והאנן תנן 'וחכמים אומרים: אינו מביא אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת', ואי רבי אליעזר - בנדבה נמי אתי?!

אמר ליה: מאי טעמא לא מתנית (אינך שונה משנה וברייתא??) גליון: למה לא למדת קמיה דרבה, והיית יודע כמוני. עכ"ה? זימנין סגי אין תניתה קמי מר, ומנו? - רבה, ואמר לי: הא מני רבי אליעזר היא דאמרו לו, דתנן: 'אלא אומרים לו המתן עד שתכנס לבית הספק' (דקצת איסור כל דהו בעינן) ובודאי יביא על ספק נבלה?!

אמר רבא: מאי טעמא ד'אמרו לו' (אשם תלוי בא על איסור כל דהו כגון לאו דנבלה)?
אמר קרא (באשם תלוי) [ויקרא ד, כב] אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלקיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם (דאפילו ליכא שגגה אלא במידי דלאו, דהיינו שלא תעשינה חייב).
אמר רבא: רבה? מאי טעמא דרבנן, דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת? - ילפי 'מצות' 'מצות' מחטאת חלב רש"י דף כב, ב: באשם תלוי כתיב מצות [ויקרא ה, יז] ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו ובחטאת כתיב מצות [ויקרא ד, כב] ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם]: מה להלן שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת.

תנו רבנן: חמשה אשמות מכפרינן (אשם גזילות, ומעילות, שפחה חרופה, ונוזיר, ומצורע); אשם תלוי אין מכפר (דלכי מתיידע ליה מייתי חטאת).
מאי קאמר?

אמר רב יוסף: הכי קאמר: חמשה אשמות מכפרינן כפרה גמורה, ואשם תלוי אין מכפר כפרה גמורה, ודלא כרבי אליעזר דאמר אשם תלוי בא על הנבלה. (דאי כרבי אליעזר, דאמר בא על ספק נבלה - נמצא אשם תלוי דספק נבלה מתכפר כפרה גמורה: דלכי מתיידע ליה - לאו בר חטאת הוא!)

רבינא אמר: הכי קתני: חמשה אשמות אין אחר מכפר כפרתן, דכי מתיידע ליה (שאם מעל בשוגג ולא ידע ועבר עליו יום הכיפורים, ואחר כך נודע לו) - מייתי (מביא אשם מעילות, וכן כולן); אשם תלוי, אחר מכפר כפרתו: דלכי מתיידע - לא מייתי, כדתנן: 'חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חייבין להביא אחר יום הכפורים; חייבי אשמות תלויין פטורין'.

חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חייבין להביא אחר יום הכפורים; חייבי אשמות תלויין פטורין:
קתני: 'חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חייבין להביא לאחר יום הכפורים; חייבי אשמות תלויין פטורין' - מנהני מילי (דאשמות ודאין לא מכפר יום הכיפורים עליהן)?

כי אתא רב דימי אמר רבי אמי אמר רבי חנינא: אמר קרא (ויקרא טז, טז) 'וכפר על הקודש מטומאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם' חטאים דומיא דפשעים: מה פשעים דלאו בני קרבן (דפשעים היינו מרדין: שמווד ברב, וכן הוא אומר: מלך מואב פשע בי (מלכים ב ג, ז)) - אף חטאים דלאו בני קרבן (כגון נבלה) מכפר (מכפר עליהן יום הכפורים), אבל חטאים בני קרבן (כגון חטאות ואשמות ודאין) לא מכפר (וטעמא דמכפר אתלויין - מפרש לקמן).
אמר ליה אביי: והא כי כתיב הדין קרא - בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב, דלא מכפר על עבירות דמצוה ידועה (כדאמר בפרק קמא דשבועות (דף ב:): 'על טומאה שיש בה ידיעה בתחלה: כשנטמא ידע, ואין בה ידיעה בסוף: כשנכנס לא ידע שהוא טמא, וכשיצא לא נודע לו שנכנס בטומאה, שיביא קרבן - שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד שיוודע שנכנס למקדש טמא ויביא בעולה ויורד; אבל נודע לו שחטא ונכנס למקדש בטומאה - אינו מכפר, הילכך לא מכפר

החטאים דבני קרבן: משום דזוטרא כפרתיה; אבל שעיר המשתלח (דנפישא כפרה דיליה) דמכפר על עבירות דמצוה ידועה (דמכפר על עבירה שנודע לו שחטא, כדאמרינן בפרק קמא דשבועות (פ"א מ"ו; שם): 'על כל עבירות שבתורה והזנות והשגגות הודע ולא הודע כו' נשעיר המשתלח מכפר') - אימא לך אפילו על חטאים דבני קרבן ניהו מכפר!?

אלא אמר אביי - מהכא (בשעיר המשתלח): (ויקרא טז, כב) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה - חטאים דומיא דפשעים: מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן, אבל חטאים דבני קרבן ניהו - לא מכפר, ומיעטיה קרא בשעיר המשתלח למימרא (לאשמועינן): (דאף על גב דנפישא כפרתו - אפילו הכי) דעל חטאים דבני קרבן ניהו לא מכפר.

אמר ליה רב דימי: ממאי דהני פשעים לאו בני קרבן ניהו? דלמא הני דבני קרבן ניהו, כדתנן [כריתות בפרק 'ארבעה מחוסרי כפרה' פ"ב מ"א; דף ח, ב]: 'ארבעה מביאיין על הזדון כשגגה'?

איתמר נמי (כאביי): כי אתא רבין אמר רבי יוסי אמר ריש לקיש: (ויקרא טז, כב) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה - חטאים דומיא דפשעים: מה פשעים דלאו בני קרבן מכפר - אף חטאים דלאו בני קרבן מכפר, אבל חטאים דבני קרבן לא מכפר.

אמר אביי: אנא נמי מהדין קרא אמרי, ואקשי לי רב דימי: ממאי דהני פשעים דלאו בני קרבן ניהו? דלמא הני דבני קרבן ניהו, כדתנן 'ארבעה מביאיין על הזדון כשגגה'?

אמר ליה רבין: רוב פשעים לאו בני קרבן.

אמר ליה: מידי 'רוב' כתיב?

אלא אמר אביי: מרישיה דקרא 'והתודה עליו את כל עונות בני ישראל' (כלומר: מדרישיה דקרא לגופיה וסיפיה מייתר להך דרשא), ותניא: 'עונות - אלו זדונות, וכן הוא אומר' (במדבר טו, לא) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה' (והא מזיד הוא, דכתיב ברישיה דקרא כי דבר ה' בזה וגו'); 'ואת כל פשעיהם לכל חטאתם' למה לי? - לאקשויי חטאים לפשעים: מה פשעים דלאו בני קרבן - אף חטאים דלאו בני קרבן, אבל חטאים דבני קרבן ניהו - לא מכפר. (והשתא ליכא למיפרך דרב דימי, דאם כן - דלבני קרבן קאתי - לא לכתוב קרא פשעיהם דהא כתיב עונות, ולכתוב 'חטאתם' דמשמע בני קרבן: דסתם חטאת בני קרבן! אלא מדכתיב פשעיהם - מופנה לדרוש דברוב פשעיהם קמיירי.)

חייבי אשמות תלויין פטורין:
מנהני מילי?

אמר רבי אלעזר: אמר קרא: (ויקרא טז, ז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טהרו: חטא שאין מכיר בו אלא המקום (שלא נודע לו שחטא) - יום הכפורים מכפר.

אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא <בר תחליפא> משמיה דרבא: קדמייתא נמי (דחייבי חטאות ואשמות ודאין כו' דחייבין להביא אחר יום הכיפורים) לא תיתי

(כריתות כו, א)

למפשטיה לא מדרב דימי ולא מדאביי (דשינויא דחיקא הוא: דאכתי איכא למיפרך כדמעיקרא), אלא מהא: חטא שאין מכיר בו אלא המקום - יום הכפורים מכפר, ומינה: חטא שאין מכיר בו אלא המקום - הוא דיום הכפורים מכפר, אבל ידע בה (כגון אשם ודאי שפיר נודע לו) - לא מכפר.

ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא: חייבי מלקיות שעבר עליהן יום הכפורים - חייב.

פשיטא!: מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין?

סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא (דמחייב לגבוה, וכיון דאפשר לשלם - לא פטר ליה יום הכיפורים: דבתשלומי ממון לא שייכא כפרה), אבל הכא דגופא הוא אימא לא - קא משמע לן.

והא אנן תנן [שבועות פ"א מ"ו, לעיל יח, ב]: 'הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה' שעיר המשתלח מכפר?

לא קשיא: הא דאתרו ביה (דאיכא מלקות לא פטר ליה יום הכיפורים), הא דלא אתרו ביה.

<סימן: יולדת מצורע נזיר סוטה בעגלה>

השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכפורים מכפר, אימא כי מתיידע ליה בתר יום הכפורים נמי לא מייתי חטאת? אמר רבי זעירא: לא מצית אמרת, דכתיב קרא ידיעה גבי חטאת וגבי נשיא וגבי צבור (כדכתיב קרא או הודע גבי יחיד [ויקרא ד, כח], ונשיא [ויקרא ד, כג], וצבור [ויקרא ד, יז]), דלא צריכי כולהו - איכא למדרש מחד מהנך 'או הודע' דלא צריך: כל אימת דמתיידע ליה ואפילו לאחר יום הכפורים חייב להביא את החטאת).

* גבי יחיד: ויקרא ד, כז: ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם (פסוק כח) או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא גבי נשיא: ויקרא ד, כב: אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלקיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם (פסוק כג) או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים וגבי צבור: ויקרא ד, יג: ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשמו (פסוק יד) ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת והביאו אותו לפני אהל מועד

(וקא פריך הש"ס: הני מצריך) צריכי:

דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן, דאיכא למיפרך: מה ליחיד שכל קרבנו נקבה (יחיד בעי ידיעה ודאית שכן קל הוא שכל קרבנו נקבה, אבל נשיא - דמייתי שעיר זכר בשאר עבירות, וצבור - כל קרבנו זכר, אימא החמירו ובספק נמי לייתי חטאת) !?

נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא? - יחיד מנשיא לא אתי, דאיכא למיפרך: מה לנשיא (שכן קל) שכן אין בשמיעת קול (דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו), תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול? וצבור מנשיא לא אתי, דאיכא למיפרך: מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה! ? (נשיא - יש בקרבנו נקבה בעבודה זרה, דכתיב בעבודה זרה [במדבר יו, כז] ואם נפש אחת תחטא בשגגה - יחיד ונשיא ומשיח במשמע - והקריבה עז בת שנתה לחטאת.)

נכתוב גבי צבור ונייתי יחיד ונשיא מינה? - איכא למיפרך: מה לצבור שכן אין חייבין (פר העלם דבר) אלא על העלם דבר ([כגון] שהורו להם בית דין שחלב מותר) עם שגגת מעשה (שאכלו צבור חלב על פיהו). מחדא ידיעה לא אתיא, תיתי חדא ידיעה מתרתי? :

לא נכתוב ידיעה גבי יחיד, ותיתי מנשיא וצבור? - איכא למיפרך (הא ליכא למימר, דליכא למימר למידין וחור הדין כשאר דוכתי): מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול (דכי אמרינן 'מה לנשיא שכן אינו בשמיעת הקול', ליכא למימר 'צבור יוכיחו', דהא נשיא וצבור אינן בשמיעת הקול) תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול? ולכן על הספק אולי חייב להביא גם לאחר יוה"כ?

לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור, ותיתי מידיעה דיחיד ונשיא? - איכא למיפרך (דהכא ודאי נמי אין למידין מצד השוה): מה ליחיד ונשיא שכן יש בקרבן נקבה (דכי אמרינן 'מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה' - ליכא למימר 'יחיד יוכיחו', דהא שניהן יש בקרבן נקבה) - תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה?

אלא מכאן הוכחת רבי זעירא: לא נכתוב גבי נשיא, ותיתי מידיעה דיחיד וצבור! : מאי פרכת: אי משום דאינן בשמיעת הקול ואינן חייבין אלא על העלם דבר - יחיד יוכיחו; ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה - צבור יוכיחו, דאין בקרבנו נקבה (הכי גרסינן: דמאי פרכת? דאי משום דיחיד - כל קרבנו נקבה צבור יוכיחו, דאין בקרבנו נקבה! ואי משום דאינו בשגגת מעשה - יחיד יוכיחו, דישנו נמי בשגגת מעשה) - עד דאית להון ידיעה לא מחייב, למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא? אם אינו ענין לגופיה - דהא אתיא מיחיד וצבור - תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת!

אביי אמר: אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא - מיחיד וצבור לא אתי, משום דאיכא למיפרך: מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות, תאמר

(כריתות כו, ב)

בנשיא שעשוי להשתנות (נשיא עשוי להשתנות, דאי עבר מנשיאותו - כשאר יחיד הוי) ? (ואף על גב דהך פירכא לאו קולא וחומרא היא, הא אמרינן ב'כל הבשר' [חולין קטו]: על מה הצד פרכינן כל דהו.) שטמ"ק אות א בשם תוספות הרא"ש: וקשה ל': כי היכי דנשיא עשוי להשתנות אם יעבור מנשיאותו - כן יחיד עשוי להשתנות אם מינהו לנשיא?

ויש לומר דפריך מחד ומחד הפסולין, שאין מעמידין מלך אלא מהמשיאין לכהונה.

אלא אמר אביי: מהכא: מכדי מצות מצות ילפי מהדדי (יחיד ונשיא וצבור, דבכולהו כתיב מצות וילפי כולהו בהך גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ת:) לדבר שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת, הילכך להא מילתא נמי לילפו מהדדי); כיון דילפי מהדדי, למה לי דכתיב שלש ידיעות: גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור? - אם

אינו ענין לגופיהן - דהא גמרי להן מצות מצות - תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים הוא דמייתי חטאת. אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים - הוא דמייתי חטאת, משום דיוה"כ לאו על הדין חטא קא אתי (כלומר: לא על הדין לחודיה קאתי), אבל אשם תלוי - דעל הדין חטא קאתי - אימא הכי נמי דמיכפר: דכי מתיידע לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת! אמר רבא: אמר קרא: 'או הודע אליו' (ויקרא ד פסוק כג בנשיא, פסוק כח ביחיד) - מכל מקום. השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת, אשם תלוי למה בא? אמר רבי זירא: שאם מת - מת בלא עון. מתקיף לה רבא: 'מת'? מיתה ממרקת!? אלא אמר רבא: להגן עליו מן הייסורים.

חטאת העוף הבא על הספק אם משנמלקה נודע - תקבר: אמר רב: וכיפר. אי הכי אמאי תקבר? שטמ"ק: דס"ד שנודע שילדה לפי שאינה משתמרת. (כיון דעל הספק באה ולא לאכילה הוה קיימא - לא שמרוה יפה, ונפטלה בהסח הדעת שמא נטמאה.) אימת לא משתמרת? אי מעיקרא (קודם מליקה) - חיה הויה (ובעלי חיין אינן מקבלין טומאה)? אי לבסוף קמנטר לה!? אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה, ובדין הוא דמותרת בהנאה (דחולין גמורין היא, ומשום חולין בעורה נמי ליכא למימר: דלא אסורה תורה אלא שחיטה, אבל מליקה - לא!), ומאי 'תקבר'? - מדרבנן (אבל רבנן גזרו דאסור בהנאה שמא יאמרו 'נהנין מחטאת העוף ספק'), וכי איתמר דרב 'וכיפר' - (אהא איתמר): על האשה שהביאה חטאת העוף בספק (דתנן בפרק 'דס שחיטה' (לעיל כג, ב): האשה שהביאה כו', ועלה קאי רב ואמר): אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי - תעשה ודאי (מזה ומוצה כמשפט חטאת העוף, כדכתיב (ויקרא ה): והזהר מדם החטאת על קיר המזבח, והנשאר בדם ימצה וגו'), שממין שהביאה על לא הודע מביאה על הודע; אם משנמלקה נודע שילדה - אמר רב: מזה דמה ומוצה דמה ('הזאה': שאוחז בראש העוף ומעלה ומוריד והדם ניתן; 'מיצוי': שמקריב ומקיף בית מליקתו לקיר המזבח וסוחט) וכפרה, ומותרת באכילה. רבי יוחנן אמר: אסורה באכילה: גזירה שמא יאמרו 'חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת'. תני לוי כותיה דרב: 'חטאת העוף הבאה על הספק: אם משנמלקה נודע שילדה ודאי - מזה דמה ומוצה דמה וכפרה ומותרת באכילה'. תניא כוותיה דרבי יוחנן: 'חטאת העוף הבאה על הספק: אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה - תצא לחולין או תמכר לחברתה; אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי - תעשה ודאי, שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע; אם משנמלקה נודע שילדה - מזה, ומיצה דמה, וכיפרה, ואסורה באכילה; מיצה דמה ואחר כך נודע שילדה - אסורה אפילו בהנאה (כשאר חטאת העוף ספק שאסור באכילה, שמא חולין היא, ונבלה היא; ובהנאה נמי אסורה: דשמא קדש היא, וקדש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת, שהרי לכלבים לא יאכילנו), שעל הספק באה מתחלתה (הילכך כמי שלא נודע דמי); כפרה ספיקה והלכה לה'.

משנה :

משנה ו

המפריש שני סלעים לאשם (זהו דין אשם, דכתיב [ויקרא ה, טו] בערך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם), ולקח בהן שני אילים לאשם: אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיסתאב (לפי שנקח ממעות אשם לשם אשם) וימכר, ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהן שני אילים לחולין (לאכילה, ומעל במעות, ויצאו לחולין, ויש עליו לשלם אשם של עשרה זוז לקרן וחומש של אשם ראשון, ואשם בשתי סלעים לאשם מעילות), (ולכן: אם היה) אחד יפה שני סלעים, ואחד יפה עשרה זוז [ארבעה זוז = סלע; עשרה זוז = שני סלעים ומחצה, כלומר: שני סלעים וחומש מלבר] - היפה שתי סלעים יקרב לאשמו (לאשם מעילות), והשני (היפה עשרה זוז - יקרב) למעילתו (מפרש

בגמרא: יקרב בשביל אשם ראשון, והרי נפטר מקרן וחומש; והשתא קרי 'למעילתו' 'גזילו' שטמ"ק: גליון: והכי נמי תניא פ"ב דמעילה: הנהנה מדמי חטאות ואשמות עד שלא קרב אשמו – יוסיף ויביא אשם) .
 [אם לקח סלע] אחד לאשם ואחד לחולין (מעל בסלע): אם היה של אשם יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו (לאשמו הראשון, שהרי לאשמו נלקח ממעות שהופרשו לו), והשני (שהוא חולין, יקרב) למעילתו (לאשם מעילתו; והשתא קרי לאיל האשם של אשם מעילות 'מעילתו'), ויביא (מביתו; שמה ששיבח אשם בשתי סלעים - שבח הקדש הוא) עמה סלע (קרן שמעל בו) וחומשה (ורבע, שכל ה' חומש' הוא מלבר) (ויפלו לנדבה, שהרי ממותר אשם הראשון בא) .

גמרא:
 מאי 'מעילתו' דקתני רישא: 'נלקח בהן שני אילים לחולין: אחד יפה שני סלעים, ואחד יפה עשרה זוז, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו] והשני למעילתו? אילימא איל אשם (של אשם מעילות) למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה (אם הביא אשם שהוא שוה יותר על שני סלעים כדי חומש הקרן - נפטר מן החומש) ? והכתיב (ויקרא ה, טז) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עלי [ונתן אתו לכהן והכהן יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו] - אלמא בהדי גזילו מייתי ליה? ועוד, קתני סיפא: (היכא דמעל בסלע) 'אחד לאשם ואחד לחולין: אם היה של אשם יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו, והשני (יקרב) למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה' (דעל כרחק האי 'למעילתו' - איל לאשם מעילות הוא, דהא קתני 'יביא עמה סלע וחומש' לקרן וחומש) - אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה? (והאי דהדר ומקשי ממתניתין - דלא תימא 'קרא אישתעי בדנהנה מקדשי בדק הבית או מהקדש עולה, הילכך חומש - כי מייתי ליה בהדי איל אשם - לא נפיק, דחומש - כי קרן בעי מהוי, אבל האי דקרן גופיה אשם הוה - כי מייתי חומש בהדי אשם של מעילה שפיר דמי' - לכך אמר תא שמע מסיפא, ואף על גב דאידי ואידי אשם נינהו - אפילו הכי יביא החומש בהדי גזילו, ואם כן אמאי קתני ברישא איל מיתי לה? .
 אלא 'מעילתו' = מאי דאיתנהי מהקדש: משני סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין; דיפה שתי סלעים - מקריב ליה איל אשם, ויפה עשרה זוז - יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, דהוה ליה 'גזילו וחומשו'; ומאי 'למעילתו' (דרישא)? = גזילו (הוא האשם הראשון, דאיתנהי האי מהקדש ידיה בשתי סלעים שהפרישו לאשמו, וילקח בהן שני אילים לחולין, דיפה שתי סלעים - מקריב ליה לאיל מעילות, והוא 'לאשמו' דקתני במתניתין; והיפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, כלומר יקריבנו לאשמו הראשון, ויהיו תשלומין לקרן וחומש שמעל בהן, והיינו למעילתו דקתני מתניתין) .
 במאי אוקימתא 'למעילתו' דרישא? גזילו! אימא סיפא: 'אחד לאשם ואחד לחולין: אם היה של אשם יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו, והשני למעילה, ויביא עמה סלע וחומשה' (על כרחיק 'לאשמו' דסיפא הוא אשם ראשון, שהרי איל זה לשמו נלקח, ולמעילתו הוא אשם מעילות, ולא לתשלומי הקרן, דהא קתני 'יביא סלע וחומשו' לתשלומי קרן וחומש) - אלמא 'מעילתו' = איל אשם? !
 רישא קרי ליה 'למעילתו' = גזילו,

(כריתות כז, א)
 סיפא קרי ליה 'למעילתו' = איל אשם (גירסת רש"י: סיפא קרי לאיל אשם 'מעילתו' (בתמיה)?
 (ומשני: אין: על כרחיק תנא דמתניתין הוצרך לחלק בשמותיהן של שני אשמות הללו, לפי שהאחד בא לחובת אשמו הראשון, והשני לאשם מעילות; לפיכך קרא לאחד מהן 'אשמו' ולאחד מהן 'מעילתו'; הילכך:)
 רישא, דהוה ליה איל דזבן קרן וחומשו (שטמ"ק: שהרי ברישא הקרן והחומש עולין עשרה זוז, כמו כן אחד האילים אשר לקח הוא יפה עשרה זוז) - (להכי) קרו ליה (את הקרב לאשמו הראשון, דהיינו 'גזילו') 'מעילתו' (כלומר: קרן שמעל בו וחומשו, להודיע: דמה שהוא מביא אשם בעשרה זוז - משום מעילה וחומשה הוא, ואת הקרב לאשם מעילות - קרא 'אשמו') = גזילו;
 סיפא, דלא הוי איל דזבן, קרן וחומש (דהיינו 'גזילו' אינו עולה אלא סלע וחומש סלע, ואין האיל קרב בשביל תשלומי גזילתו אלא בשביל איל אשם) קרי ליה 'איל אשם מעילתו' (על שם אשם מעילות), ויביא עמה סלע וחומשה.

בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין (כגון מעל בשני סלעים דאשם כמה פעמים, עד שיעלו החומשים לשני סלעים) - מהו שיתכפר (מהו שיקח מהן אשם למעילתו) (פירוש אחר: בכנוס חומשין כגון הפריש שני סלעים לאשם, ומעל בקרן ארבע פעמים, שיעלו החומשין לשתי סלעים: מהו שיתכפר בחומשין לבדו: שיקנה בהן איל, והקרן יפול לנדבה, דהא מותר הוא כד שמעתי מרבי [עיי' ערוך לנר]) ? [נמי אמרינן] אם תימצא לומר (כמו: 'למאן דאמר') 'אדם מתכפר בשבח הקדש' (כגון לקח איל בסלע, והוקרו טלאים ועמדו על שתיים) - משום דקטרח קמיה, אבל הכא, דלא קטרח - לא מתכפר? או [דלמא]

אם תימצא לומר 'אין אדם מתכפר בשבח הקדש' - משום דלא אפרשיה (בשעת הפרשה לא היה שוה אלא סלע), אבל הדין כינוס חומשין - דאפרשיה (הא אפרשיה זה שהפרישו לשם אשם - כל שעה ומכח אשם באו) - איכא למימר מתכפר, דאיבעי להו 'מתכפר בשבח הקדש או לא'?

תא שמע [ממשנתנו]: 'המפריש שני סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם; היה אחד מהן יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה'; מאי לאו דזבן בארבע איל [ארבעה זוז=סלע], ושבח דשוי תמניא, ושמע מינה (מדקתני 'קרב לאשמו') אדם מתכפר בשבח הקדש!?

לא! הכא במאי עסקינן? דאזיל רועה גביה [אך המחזיר בשוק נשאר כשהיה].

תא שמע: 'לקח איל בסלע, ופטמו, והעמידו על שתיים - כשר'; שמע מינה 'אדם מתכפר בשבח הקדש'!

לא, פטמו שאני, דהא חסר ליה תמניא (זוזי: שהוציאו בפיטומו סלע).

תא שמע (מסיפא דהא ברייתא דפיטום): 'לקח איל בסלע והרי הוא בשתיים - כשר'!

הכא נמי כשפטמו.

אי הכי היינו רישא?!

רישא: דזבן בארבע ואשבחיה בארבעה אחרינא, דחסר ליה תמניא; סיפא: דזבין איל בארבע, ואשבחיה בתלתא, ושוי תמניא! (ולקמן פריך: סוף סוף שמע מינה דאדם מתכפר באותו זוז שהשביח ההקדש בלא חסרונו!)

אי הכי - אימא סיפא 'ישלם סלע לגזבר מביתו' - [אמאי ישלם סלע? די בזוז אחד!?!]

מאי 'ישלם'? - תשלום דסלע (זוז אחד להשלים סלע שני).

(ואי קשיא: לוקמה כגון דאזיל גביה רועה? הא - ליכא למימר, מדקתני 'שלם סלע לגזבר מביתו', ואי דאזיל גביה רועה - אמאי ישלם? הא שוה בשעת הפרשה שני סלעים, ואי דיהביה ניהליה בחנם - מאי איכפת לן? הא לא בעינן אלא 'שוה שתי סלעים', והרי שוה שתי סלעים, והקדש לא השביח בו כלום.)

ואי סבירא לן דאין אדם מתכפר בשבח הקדש - כי יהיב תשלום דסלע מאי הוי? איל בן שתי סלעים (שקנו בשתי סלעים) בעינן - וליכא! לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש.

אי הכי - תשלום דסלע לא יתן!?

היינו טעמא דקיהיב תשלומין דסלע: גזירה, שמא יאמרו 'איל פחות משתי סלעים מכפר'.

מאי הוי עלה (דהאי - שינוי דחיקא הוא: דאי אדם מתכפר בשבח הקדש - תשלום סלע לא הוי)?

תא שמע (דמתכפר): (הכי גרסינן בתוספתא [תוספתא כריתות פ"ד מ"ד]:) 'כשעת הפרשה יפה סלע, (1) כשעת כפרה יפה שתי סלעים - יצא'.

בעי רבי אלעזר (רבי אלעזר לא שמיעא ליה הך ברייתא): אדם מתכפר בשבח הקדש או לא?

אמר רבי יוחנן: כמה שנים גדל זה בינינו - ולא שמע הלכה זו ממני (בתמיה)?

מכלל דאמר רבי יוחנן?

אין, ועל הדא אמרה (במסכת מנחות בפרק 'התודה' (ע"ב)): דתנן [מנחות פ"ז מ"ד]: 'ולד תודה, ותמורתה, וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה - אין טעונה לחם' (התם מפרש טעמיה); ושלח רבי חנינא משמיה דרבי יוחנן: לא שנו אלא לאחר כפרה (שכבר הקריב את אמו ויצא ידי נדרו) דולד אין טעון לחם, אבל לפני כפרה - (יקריב זה במקום אמו לחובת נדרו, 1) טעון לחם; אלמא קסבר מתכפר בשבח הקדש (אדם מתכפר בולד, דהיינו שבח הקדש).

בעי רבי אלעזר: בעלי חיים נדחין (מעל גבי המזבח, כגון: שעירי יום הכיפורים, ומת אחד מהן - מהו שיקריב חברו ויביא אחר עמו? מי אמרינן 'נדחה זה במיתת חברו') או לא?

(ואי קשיא - לפשוט ליה מדקיימא לן (תמורה כ"ב): 'חטאת שכיפרו בעליה מתה' אלמא 'נדחין' - הלכה למשה מסיני הוא, ואין למידין הימנה.)

אמר רבי יוחנן: הרי כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני?

מכלל דרבי יוחנן אמרה?

אין, דאמר רבי יוחנן: 'בהמה של שני שותפין: הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה - קדושה, ואינה קריבה' (הואיל ומתחלה נדחית: שהיתה חציה חולין כשהקדישה - לא היתה ראויה לכך), ועושה תמורה, ותמורתה כיוצא בה' שמע מינה תלת:

שמע מינה: בעלי חיים נדחין, ושמע מינה: קדושת דמים מדחה, ושמע מינה: יש דיחוי בדמים. (הכי גרסינן: שמע מינה תלת: שמע מינה בעלי חיים נדחין, ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי, ושמע מינה יש דחוי בדמים - ותו לא מדי:

שמע מינה קדושת דמים מדחה: בהמה שאינה ראויה ליקרב, והקדישה לדמים: כיון דאמר [לקמן כח, א: המפריש נקבה לפסח] 'תסתאב', ונוהג בה מנהג דחוי: דשוב אינה חוזרת ונראה; דלא תימא 'אין תורת דיחוי נוהגת אלא בקדושת הגוף', שהרי זו - כשהוקדשה חציה - לא הקדישה אלא לדמיה, וקאמר 'אינה קריבה'. 'קדושת דמים מדחה' ויש דחוי בדמים' חדא מילתא היא, אלא שנשתנה לשון הגירסא. אלא הכי גרסינן: שמע מינה תלת: שמע מינה בעלי חיים נדחין, ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי, ושמע מינה יש דחוי בדמים).

בעי רבי אלעזר: הוזלו טלאים בעולם (ואינו מוצא אלא בפחות משני סלעים) - מהו? מי אמרין? (דברים יב, א) [והיה המקום אשר יבחר ה' אלקיכם בו לשכן שמו שם - שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם: עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל] מבחר נדריכם [אשר תדרו לה] בעינן, והא איכא? או די למא (ויקרא ה, טו) [נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערך] כסף שקלים [בשקל הקדש לאשם] בעינן, וליכא? אמר רבי יוחנן: כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא שמענו הלכה זו!

ולא? והאמר רבי יוחנן: 'אמר רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה (כגון: זב, חבה, ויולדת, ומצורע, שכפרתו מעכבתו מן הקדשים)? שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים' (אלמא היכא דנתנה תורה קצבה - אין לו תקנה עד שיביא באותה קצבה)? אימא 'לא לימדנו' (לאחרים) הלכה זו'.

והא רבי זירא [חייא] בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה? אימא 'לא נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש'.

גופא: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: מפני מה לא נתנה קצבה במחוסרי כפרה? שמא יוזלו טלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים. מתקיף לה אביי: אלא מעתה - חטאת חלב ינתן לה קצבה, דלכפרה אתיא ולא לאישתרוי באכילת קדשים הוא? מתקיף לה רבא: אלא מעתה אשם נזיר להוי ליה קצבה, דלכפרה הוא דאתי, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד [נזיר שנטמא במת, והזה שלישי ושביעי וגלח ביום השביעי - מביא שתי תורים או שתי בני יונה לחטאת ולעולה, וכבש לאשם; והיות והביא חטאת - מדוע מביא גם אשם?]. קשיא.

משנה:

המפריש חטאתו ומת - לא יביאנו בנו תחתיו (על חיוב שלו, ואין צריך לומר על חטא האב: דאין כפרה לאחר מיתה);

לא יביאנו מחטא אל חטא; אפילו הפריש על חלב שאכל אמש - לא יביאנה על חלב שאכל היום, שנאמר (ויקרא ד, כח) [או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא] קרבנו [שעיר עזים תמימה נקבה] על חטאתו [אשר חטא] - עד שיהא קרבנו לשם חטאתו.

גמרא:

מנא הני מילי?

דתנו רבנן [ספרא, ויקרא דיבורא דחובה פרשה ו משניות ב-ג; מלבי"ם ויקרא סימן רסו, נזיר כז, ב-כח, א]:

'קרבנו' - בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אכיו. יכול לא יצא בקרבן אכיו: כבהמה שהפריש אכיו, מן הקלה על החמורה (לא יצא זה מידי עבירה קלה, כגון נדה וחלב, שאין בהן מיתת בית דין), או מן

החמורה (בבהמה שהפריש אביו על עבירה חמורה, כגון חלול שבת) על הקלה, אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה? תלמוד לומר: **'קרבנו'**: בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו.

יכול לא יצא בקרבן אביו כבהמה שהפריש אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, שהרי אין מגלח נזירותו על בהמה שהפריש אביו (לנזירותו), אבל יוצא במעות שהפריש אביו אפילו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה, שהרי אדם מגלח נזירותו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומים (שלא פירש "אלו לקנות חטאת ואלו לקנות עולה"); והכי מפרש בפרק 'מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו' (נזיר כז, ב) **ולא בזמן שהן מפורשין?**

תלמוד לומר **'קרבנו'**: בקרבנו הוא יוצא, ואין יוצא בקרבן אביו; (תלמוד זמני כתיב גבי חטאת **'קרבנו'**: חד בנשיא ותרין ביחיד: נבנשיא: ויקרא ד, כג: או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שער עזים זכר תמים

בי יחיד: 'נפש אחת': ויקרא ד, כח: או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא וכן: ויקרא ד, לב: ואם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה)

יכול לא יצא אפילו במעות שהפריש, אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, אבל יוצא בקרבן שהפריש לעצמו אפילו מן החמורה על הקלה או מן הקלה על החמורה?

תלמוד לומר: **'קרבנו... על חטאתו'**: עד שיהא לשם חטאת; יכול לא יצא בקרבן עצמו כבהמה שהפריש לעצמו אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה, שכן אם הפריש בהמה על החלב והביאה על הדם, על הדם והביאה על החלב, שהרי לא מעל ולא כיפר (מפרש לקמיה), אבל יוצא במעות שהפריש לעצמו מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה, או מן החמורה על הקלה ומן הקלה על החמורה, שכן אם הפריש לעצמו מעות על החלב והביאן על הדם על הדם והביאן על החלב שהרי מעל (שהוציא מעות הקדש לחולין, דשינה אותן לדבר אחר) - **וכיפר?**

תלמוד לומר: **'קרבנו... על חטאתו'**: עד שיהא קרבנו לשם חטאו.

מאי 'לא מעל ולא כיפר'?

תרגמא רב שמואל בר שימי קמיה דרב פפא: הכי קאמר: כיון דלא מצי מעיל (דאינו יכול להוציא לחולין, ולא לשנותה אף דמשני לה - בקדושתה קיימא, דהקדש שאינו בעל מום - לא יצא לעולם לחולין) - כפורי נמי לא מכפר; הואיל וכך - לא מצי משני; אבל מעות (דשייכא בהו מעילה) - כיון דאי משני - מעיל (ונפקי לחולין, וכפר אי עבר), ומייתי קרבן מעילה - אימא בתחלה נמי מייתי? קא משמע לן (קרבנו... על חטאתו).

משנה:

מביאין מהקדש כשבה - שעירה (שאם הפריש מעות לקנות כשבה לחטאתו, אם רצה - יקח מהן שעירה), מהקדש שעירה - כשבה, ומהקדש כשבה ושעירה - תורין ובני יונה, ומהקדש תורין ובני יונה - עשירית האיפה; כיצד? הפריש (מעות) לכשבה או לשעירה, העני - יביא (בהן) עוף (והשאר חולין); העני - יביא עשירית האיפה;

הפריש לעשירית האיפה, העשיר - יביא עוף (ויוסיף עוד מביתו על דמי עשירית האיפה); העשיר - יביא כשבה ושעירה נבמשניות: אן שעירה; ובמשניות יש המשך, וכן בגמרא בהמשך: הפריש כשבה או שעירה, ונסתאבה - אם רצה יביא בדמיה עוף; הפריש עוף ונסתאב - לא יביא בדמיו עשירית האיפה, שאין לעוף פדיון.

[בקרוב עולה ויורד כתיב (ויקרא ה, ו) גבי כשבה ושעירה 'מחטאתו' דמשמע מקצת חטאתו, כלומר: אם העני - יביא עוף, ממקצת דמים הללו; וגבי עוף כתיב (שם) 'מחטאתו', דמשמע דאם העני - יביא במקצת דמי עוף עשירית האיפה; וגבי עשירית האיפה כתיב (שם) 'על חטאתו' דמשמע דאם העשיר - יוסיף על הדמים הללו ויביא עוף, או אם העשיר יותר - יביא כשבה או שעירה.]

ויקרא ה, ו: והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן **מחטאתו**

ויקרא ה, ז: ואם לא תגיע ידו די שה והביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה

ויקרא ה, ז: ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו ויקרא ה, יא: ואם לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני יונה והביא את קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבנה כי חטאת הוא

ויקרא ה'יג: וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לכהן כמנחה

גמרא :

מנא הני מילי ?

דתנו רבנן : [ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשתא י משנה ט"י מלבי"ם סימן שכה] ויקרא ה'ו: והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו ויקרא ה'י: ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו; ויקרא ה'יג: וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לכהן כמנחה - מה תלמוד לומר ?

מנין אתה אומר

שמביאין מהקדש כשבה - שעירה, ומהקדש שעירה - כשבה,

ומהקדש כשבה ושעירה - תורים ובני יונה,

ומהקדש תורין ובני יונה - עשירית האיפה?

כיצד: הפריש לכשבה ולשעירה והעני - יביא עוף; העני -

יביא עשירית האיפה;

הפריש עשירית האיפה והעשיר - יביא עוף; העשיר - יביא

כשבה או שעירה;

הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו - אם רצה יביא כדמיהן עוף

(כגון אם העני);

הפריש עוף ונסתאב - לא יביא כדמיו עשירית האיפה, שאין

לעוף פדיון (שפדיון לא נאמר אלא בבהמה)?

- לכן נאמר 'מחטאתו' 'על חטאתו'.

ואיצטריך למכתב 'מחטאתו' גבי כשבה או שעירה (ויקרא ה'ו), ואיצטריך

למכתב גבי עוף (ויקרא ה'י): דאי כתיב קרא גבי הקדש כשבה או שעירה,

הוא אמינא: הפריש כשבה (כלומר מעות לקנות כשבה), כי מיצני - מהלין

מעות נחלינון על עוף, דנייתי עוף, דכשבה ועוף - תרוייהו

מיני דמים נינהו, אבל עשירית האיפה - דלאו מיני דמים

נינהו, אי לא כתיב קרא 'מחטאתו' גבי עוף - הוא אמינא כי

מפריש מעות לקינו ומיצני - לא מייתי עשירית האיפה, דלאו

מיני דמים הוא, אלא מייתי עשירית האיפה מן ביתיה, והלין

מעות דאפריש יפלו לנדבה; אהכי הדר כתיב קרא 'מחטאתו' גבי עוף

(לאשמועינן דמקצת דמי עוף יביא כפרתו כגון עשירית האיפה), למימרא דמהקדש דעוף

נמי מייתי עשירית האיפה, והכי קאמר: כי מפריש לעשירית

האיפה, ואדמייתי העשיר - נוסף עליהו ונייתי עוף; העשיר -

נוסף עליהו ונייתי כשבה או שעירה;

ומאי טעמא כתיב 'על חטאתו' (ויקרא ה'יג) גבי עשירית האיפה (ולא כתביה גבי

עוף)?

דאי כתיב 'על חטאתו' גבי עוף (ולא כתביה גבי עשירית האיפה), הוה אמינא:

כי מפריש מעות לקינו והעשיר - הוא דמוסף עליהו ומייתי

כשבה או שעירה, דתרוייהו מיני דמים נינהו, אבל הפריש מעות

לעשירית האיפה והעשיר, (אימא:) אי לא (אילו) העשיר טובא - נייתי

עוף (יביא עוף כמשפטו מביתו), ואם העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה

(מביתו), והלין מעות דאפריש (דעשירית האיפה) יפלו לנדבה (לנדבת ציבור),

אהכי כתיב קרא בהדין חטאת בעשירות (כשבה או שעירה) ודלות (העוף)

'מחטאתו' (לאשמועינן דאם העני עוד יביא עשירית האיפה במקצת הדמים), וגבי דלי דלות

(עשירית האיפה) 'על חטאתו' למדרש כדאמרינן (דמוסף עליהו, וליתי עוף אף על גב

דמין דמים הוא, ולא דמי לעשירית האיפה - אפילו הכי יביא עוף, ואם עוד העשיר יביא כשבה).

אמר רבי אלעזר: אמר רבי אושעיא: מטמא מקדש עשיר שהפריש קן

(תורין)

(כריתות כח, א)

לכבשתו (כלומר: במקום כבשתו, שרצה להקריב קרבן עני) והעני - הואיל ונדחה

(שבשעה שהפרישו לא היה ראוי להקריבו, דרבי אושעיא לטעמיה, דאמר לקמן: מטמא מקדש עשיר והביא

קרבן עני - לא יצא) - ידחה (לעולם).

אמר רב הונא ברבי יהושע: שמע מינה תלת:

שמע מינה בעלי חיים נדחים,

וקדושת דמים נדחה (משהוקדש בתחלה לדמים, כמו זה, שתחלתו לא קדש אלא לדמיו, דהא עשיר

הוה - מדחתו קדושת דמים לעולם מקדושת מזבח;

ואם תאמר: הלא אין פדיון דמים לעוף? הני מילי היכא דנראה להקריב בשעת הפרשה, כגון אם הפרישו בעניות ונסתאב, אבל זה - לא חלה עליו קדושת מזבח מעולם), ודחוי מעיקרא (דלא נראה מעולם: דלא חל עליו קדושת מזבח מעולם, ונדחה) הוי דחוי (לעולם, וכל שכן נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה).

מתיב רב עוקבא בר חמא [תוספתא פסחים פ"ט מאי טעמא; הרישא גם משנה פסחים פ"ט מ"ז]: **'המפריש נקבה לפסחו** וקרבו פסח - זכר דוקא: (שמות יב,ה): **שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו קודם הפסח** (כדי נסבא) - **תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח; ילדה** (אפילו) **זכר - ירעה עד שיתסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח** (דמכח קדושה דחיה בא); **רבי שמעון אומר: הוא עצמו יקרב פסח; שמע מינה** (מדברי שמעון): **בעלי חיים אינם נדחים!?** אמרי דבי רבי אושעיא: **כי אמרינן - לרבנן; דרבי שמעון סבירא ליה בעלי חיים אינן נדחין, והגרלה אינה מעכבת, דתניא: 'מת אחד מהן** (משעירי יום הכפורים) - **מביא חבירו** (מן השוק) **שלא בהגרלה** (ויקרב זה הנותן אם של שם הוא, דאין בעלי חיים נדחין: אף על גב דאבד בן גילו ונדחה זה - חוזר ונראה, ואין דחוי אצל בעלי חיים) - **דכרי דבי שמעון' אלמא קסבר בעלי חיים אינן נידחין והגרלה אינה מעכבת.**

אמר רב חסדא: **אין הקינין מתפרשות** (אי זה לעולה ואי זה לחטאת) **אלא אי בלקיחת בעלים** (אם לקח זה לשם עולה וזה לשם חטאת - אין הכהן יכול לשנותה בשעת עשיית קרבן, דקבעתה השם) **אי בעשיית כהן** (שאם לא הפרישוה שלא פירשו איזו לעולה ואיזו לחטאת הבעלים בשעת לקיחה - יכול הכהן לעשות איזה שירצה עולה וחטאת; ואף על גב דהפרישוה בין לקיחה לעשייה - לא קבעו השם, ויכול כהן לשנותן ולעשות את החטאת עולה). אמר רב שימי בר אשי: **מאי טעמא דרב חסדא? דכתיב בוי'לדת (ויקרא יב,ח)** [ואם לא תמצא ידה די שה] **ולקחה שתי תורים** [או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה], (וגבי עשייה נמי כתיב) **ובזבה (ויקרא טז,ל)** **ועשה הכהן [את האחד חטאת ואת האחד עלה וכפר עליה הכהן לפני ה' מזוב טמאתה]: או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן.**

מיתיבי: ' (ויקרא טז,ט) **והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה'ועשהו חטאת; הגורל עושהו חטאת, ואין קריאת השם עושהו חטאת** (שאם לא הגריל, אלא אמר 'זה לשם לה' לחטאת וזה לעזאזל' - לא קבע עליהן השם [שעיר לעזאזל 'שעיר להי'], ויכול להחליף), **ואין כהן עושה חטאת; שיכול: והלא דין הוא: ומה במקום שלא קידש הגורל** (בכל הקרבנות) - **קידש קריאת השם** ומכאן שקריאת השם פועלת גם כאשר הגורל אינו פועל, ומכאן שקריאת שם יש לה יותר יכולת לקבוע, **מקום שיקדש הגורל - אינו דין שיקדש קריאת השם!?** **תלמוד לומר: 'ועשהו חטאת': הגורל עושהו חטאת ואין קריאת השם עושהו חטאת'.**

קתני קריאת שם דומיא דגורל: מה גורל לאו בלקיחה ולא בעשייה - אף קריאת השם נמי (מקום שקדש השם בשאר הקרבנות, אף על גב דלאו שעת לקיחה ועשייה היא, וקתני 'קדש השם' סתמא, ואפילו קינין: שקדש השם) - **לאו בלקיחה ולא בעשייה!?** אמר רבה (כהנהגת שטמ"ק, וכן גירסת רבנו חננאל ביומא מא,א; או דבא'; גירסת רבנו גרשם, אבל בודאי לא רב): **הכי קאמר: ומה במקום שלא קידש הגורל בלקיחת בעלים ובעשיית הכהן - קידש קריאת השם: אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן** (כגון גבי קינין), **כאן - שיקדש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה - אינו דין שיקדש קריאת השם, אי בלקיחה אי בעשייה! תלמוד לומר: 'ועשהו חטאת': הגורל עושהו חטאת ואין קריאת השם עושהו חטאת.** **מיתיבי** (יומא מא,ב): **'מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר ואמר (אחר שהעשיר): "אלו לחטאתי ואלו לעולתי" (וטעה, שהואיל והעשיר - חייב להביא חטאת בהמה) - מוסיף (מעות מביתו על דמי חטאת) ומביא חובתו (בהמה) מדמי חטאתו** (ודמי עולה ילכו לנדבה), **ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו'** (דקבע שם עולה על המעות, ואינו יכול לשנותן לחטאת); **והא הכא (כשהפריש המעות) דליכא לא לקיחה ולא עשייה, וקתני 'מביא חובתו מדמי חטאתו ולא מדמי עולתו' (דקבע עליהן השם) '?**

אמר רב ששת: **ותסברא מתניתא מתקנתא היא, דקתני 'והעשיר ואמר'?** **והאמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא** (שם, יומא מא,ב): **'מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא'** (וכיון דלא יצא - היכי מצי קבע? והא העשיר, ולא היה ראוי לקרבן עני)! **אלא מאי אית לך למימר? שכבר אמר משעת ענייתו** ('אלו לחטאת ואלו לעולה' קודם שהפריש; והן מתניתא משבשתא היא, דתני 'העני והעשיר ואמר "אלו לחטאת"')! **הכי נמי: שכבר אמר משעת הפרשתו** (שבשעת הפרשה אמר

"אלו לחטאת ואלו לעולה", דהוה ליה 'בשעת לקיחה'; אבל הקדישן סתם - שוב אין השם קובעו עד שעת לקיחה או עד שעת עשייה).

ולרבי חגא אמר רבי אושעיא, דאמר: יצא (מטמא מקדש עשיר בקרבן עני, והך מתניתא מתרצתא היא, ושפיר קבע לאחר שהעשיר, וליכא לתרוצי "וכבר אמר") - מאי איכא למימר (הדרא קושיין לדוכתיה, דלאו שעת לקיחה ועשייה הוא, וקבע)? תני 'מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר' ואחר כך לקח ואמר ["אלו לחטאתי ואלו לעולתי"] - מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו, ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו].

מיתיבי (נגעים פ"ד מ"ב; ערכין יז,א במשנה; יומא מא,ב): 'מצורע עני שהביא קרבן עשיר - יצא; עשיר שהביא קרבן עני - לא יצא' - תיובתא דרבי חגא? אמר רבי אושעיא: אמר לך: שאני גבי מצורע דמיעט רחמנא (ויקרא יז,ב) זאת [תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן].

אי הכי אפילו מצורע עני נמי, שהביא קרבן עשיר לא יצא?! לאיי, הא אהדריה קרא 'תורת' (משמע 'תורה אחת לכולן'; ומאחר שאחד מרבה ואחד ממעט - מסתמא דעני יוצא בקרבן עשיר, דמעלין בקודש, ולא עשיר בקרבן עני, דאין מורידין), והתניא (בניחותא): 'תורת' - לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר - יצא. יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני שיצא? תלמוד לומר 'זאת'.

ולילף מיניה (דמה מצורע עשיר אינו יוצא בקרבן עני - אף מטמא מקדש עשיר נמי לא יצא בקרבן עני)?

אמר קרא (ויקרא יז,בא) ואם דל הוא ואין ידו משגת [ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן]: מצורע הוא דעשיר שהביא קרבן עני - הוא (משמע הוא ולא אחר) דלא יצא, אבל מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני - יצא.

משנה:

רבי שמעון אומר: כבשים קודמין את העזים בכל מקום (דבכל דזכתא כתיב 'מן הכבשים' והדר 'מן העזים תקחו' [שמות יב,ה] וכן 'או לשה בכבשים או בעזים' [במדבר טז,א]); יכול מפני שהן מובחרים מהם ([ולכן] האומר "הרי עלי עולה", ויש לו כבש ועז - יביא כבש)? תלמוד לומר: (ויקרא יז,בא) ואם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה (ולעיל מיניה (ויקרא יז,בא) כתיב 'והביא קרבנו שעירת עזים': כאן הקדים עז לכבש, ובחטאת יחיד כתיב), מלמד ששניהם שקולים.

תורין קודמין לבני יונה בכל מקום (דברוב מקומות כתיב ברישא 'תורין' והדר 'בני יונה'); יכול מפני שהן מובחרים מהן? תלמוד לומר (ויקרא יב,ו) ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תור לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן - מלמד ששניהם שקולים.

האב קודם לאם בכל מקום יכול מפני שכיבוד האב קודם על כיבוד האם תלמוד לומר: (ויקרא יט,ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלקיכם - מלמד ששניהם שקולים, אבל אמרו חכמים: האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו; וכן בתלמוד תורה: אם זכה הבן לפני הרב - הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו.

גמרא:

תנו רבנן: 'ארבע צווחות צווחה עזרה:

צווחה אחת: "הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל"!

צווחה שניה: "פתחו שערים ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא כרסו מקדשי שמים"!

אמרו על בן נדבאי שהיה אוכל ארבע סאה גוזלות

(כריתות כח, ב)

בקינוח סעודה (לאחר אכילתו).

אמרו: כל ימיו - לא היה נותר בעזרה.

צווחה שלישית "שאו שערים ראשיכם ויכנס אלישמע בן פיקאי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה"!

צווחה רביעית "פתחו שערים והוציאו יששכר איש כפר ברקאי
שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים"!

מאי הוי עביד?

הוה כריך שיראי על ידיה (כדי שלא ילכלך ידיו בבשר ובדם) והוה עביד
עבודה.

מאי סליקא ליה [נמה היה בסופו]?

ינאי מלכא ומלכתא הוו יתבין; מלכא אמר "גדיא יאי" ומלכתא
אמרה "אימרא יאי".

אמרו: נשייליה ליששכר איש כפר ברקאי דכהן גדול הוא, נומקריב
קרבנות כל יומא] וקים ליה קדידה בגוייהו. קריוהו ושיילוהו.
אמר להם: אי גדיא יאי - ייסק לתמידא!

בהדי דאמר - אחוי בידיה (בלשון גסות וליצנות ומרד במלכות).

אמר להון מלכא: הואיל ואחוי בידיה - קוצו לידיה דימינא.
יהיב שוחדא, קציוה לידיה שמאלא.

שמע מלכא. אמר ליקצו נמי לידיה דימינא [כך שנקטעו שני ידיו,
שהרי את שתיהן כרך בשיראי].

אמר רב יוסף: בריך רחמנא דשקליה ליששכר איש כפר ברקאי
למטרפסיה (לגמולו; לישנא אחרינא: למלקותו).

אמר רב אשי: ולא הוה תני ליה (לא שנה משנה), דתנן: 'כבשים

קודמין לעזים בכל מקום; יכול מפני שמוכחין? תלמוד לומר:

(ויקרא ד, לב) **ואם כבש** יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה (היינו קרא דמתניתין דקדריש מיניה רבי

שמעון ששניהם שקולים, דכתיב לעיל מיניה [ויקרא ד, כח] 'והביא קרבנו שעירת עזים') - מלמד ששניהן
שקולין כאחת.

רבינא אמר: אפילו מקרא נמי לא קרא, דכתיב (ויקרא ג, ז) **אם כשב** הוא מקריב

את קרבנו והקריב אתו לפני ה' (ויקרא ג, יב) **ואם עז** קרבנו והקריבו לפני ה'

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום

בעולם שנאמר (ישעיהו נד, יג) **וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך** - נאל תקרי בניך

אלא בוניך*].

*שטמ"ק: ודין סימן פירקא דמסכת כריתות ומסורתא דילהון תלתין וארבע אמרין מספקת דמא לאיתתא

סימן אחר תלתין וארבע אמרי ספק דמא דמייתי

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות